

Mbrojtja e fshatrave, fermave dhe pronave të tjera rurale kundër zjarreve në mjedise të hapura

Udhëzime për popullatat rurale, komunitetet lokale dhe drejtuesit e komunave në rajonin e Ballkanit

Botuar nga Global Fire Monitoring Center - GFMC (Qendra Globale e Monitorimit të Zjarrit) në emër të European and Mediterranean Major Hazards Agreement EUR-OPA (Marrëveshjes evropiane dhe mesdhetare të rrezikshmërive të mëdha) Këshilli i Evropës

Mbështetur nga

Organizata për Siguri dhe Bashkëpunim në Evropë (OSBE)

Shënim editorial

Kjo kopje e shtypur është vetëm për raportim dhe shqyrtim. Numrimi i faqeve nuk është i njëpasnjëshëm sepse skedarë të ndryshëm individualë janë bashkuar për këtë version. Jo të gjitha ilustrimet, të cilat në versionin final do të ngjyrosen, janë të shtypura me ngjyra në këtë vëllim. Disa ilustrime shfaqen me cilësi të ulët.

Përpilimi i materialeve në këtë vëllim të shtypur është për

- Shqyrtim të tekstit bazë në anglisht (pa Standardet EuroFire)
- Demonstrim se si do të duket versioni grek dhe versionet e tjera gjuhësore, pra një grup i plotë i tre pjesëve duke përfshirë versionin në gjuhën lokale të *Standardeve EuroFire* për trajnimin e shërbimeve lokale të zjarrfikësve dhe vullnetarëve.

Mbrojtja e fshatrave, fermave dhe pronave të tjera rurale kundër zjarreve në mjedise të hapura

Udhëzime për popullatat rurale, komunitetet lokale dhe drejtuesit e komunave në rajonin e Ballkanit

Autorët kryesorë

Johann Georg Goldammer, Global Fire Monitoring Center (GFMC) - Qendra Globale e Mbikqyrjes së Zjarrit

Ioanis Mitsopoulos, Global Fire Monitoring Center (GFMC) - Qendra Globale e Mbikqyrjes së Zjarrit

Oyunsanaa Byambasuren, Global Fire Monitoring Center (GFMC) - Qendra Globale e Mbikqyrjes së Zjarrit

Pete Sheldon, Global Fire Monitoring Center (GFMC) - Qendra Globale e Mbikqyrjes së Zjarrit

Mirënjohje

Kontribute të vlefshme në këtë publikim u dhanë nga një grup ekspertësh kontribues:

Nikolla Nikolov, Regional Fire Monitoring Center, FYR Macedonia (Qendra Rajonale e Monitorimit të Zjarrit, IRJM)

Sergiy Zibtsev, Qendra Rajonale e Monitorimit të Zjarrit në Evropën Lindore, Ukrainë (Regional Eastern European Fire Monitoring Center, Ukraine)

Aleks Dimitrakopoulos, Universiteti Aristotel i Selanikut, Greqi (Aristotle University of Thessaloniki, Greece)

Gavriil Xanthopoulos, Organizata Helene e Bujqësisë "DEMETRA", Greqi (Hellenic Agriculture Organization "DEMETRA", Greece)

Erturgul Bilgili, Universiteti Teknik i Karadenizit, Turqi (Karadeniz Technical University, Turkey)

Andrey Eritsov, Qendra Ajrore e Zjarrit të Pyjeve *Avialesookhrana*, Federata Ruse (Aerial Forest Fire Center *Avialesookhrana*, Russian Federation)

Krisilios Krisiliou, Mbrojtja Civile e Qipros, Qipro (Cyprus Civil Defence, Cyprus)

Goran Videc, Ministria e Zhvillimit Rajonal, Pylltarisë dhe Administrimit të Ujërave, Drejtoria e Pyjeve, Kroaci (Ministry of Regional Development, Forestry and Water Management, Forestry Directorate, Croatia)

Milt Statheropoulos, Qendra Evropiane për Zjarret në Pyje, Greqi (European Center for Forest Fires, Greece)

Sofia Karma, Qendra Evropiane për Zjarret në Pyje, Greqi (European Center for Forest Fires, Greece)

Fotografitë dhe ilustrimet

Kreditet fotografike në pjesën 1:

Nikolas Giakoumidis, Athinë, Greqi (f. 3, 5, 7, 8)

Gavriil Xanthopoulos, Athinë, Greqi (f. 6, 9)

Ilustrimet në pjesën e dytë:

Manina Dourali, Groovy Graphics X @2011, Athinë, Greqi.

Falënderime të veçanta i janë dhënë **Fondacionit Maria Tsakos**, ishulli Chios, Greqi për bashkëfinancimin e projektit.

Opinionet e shprehura në këtë vepër janë përgjegjësi e autorëve dhe nuk pasqyrojnë domosdoshmërisht politikën zyrtare të Këshillit të Evropës.

Parathënie

Në disa rajone të Evropës vendbanimet rurale (fshatrat, qytetet, fermat e shpërndara) dhe pronat e tjera rurale (fushat bujqësore / kulturat, infrastrukturat dhe vlerat e tjera në rrezik) janë gjithnjë e më të rrezikuara nga zjarret në mjedise të hapura . Kjo prirje nxitet nga pasojat e ndryshimit të përdorimit të tokës, ndryshimit rajonal të klimës dhe veçanërisht nga eksodi rural, i cili ka rezultuar në dobësimin e forcës së punës rurale dhe aftësinë e vetë-mbrojtjes dhe rritjen e rrezikshmërisë¹ të zjarreve në mjedise të hapura, përkatësisht në tokat e braktisura.

Anasjelltas, industrializimi në rritje dhe përqendrimi i popullsisë në disa zona ushtrojnë një presion të lartë mbi burimet natyrore për ndryshimin e përdorimit të tokës, gjë që pasqyrohet nga shpeshësia e lartë e zjarrvënies dhe zjarreve “të panjohura”-shkak në zonat në mjedise të hapura . Ndërthurja e vendbanimeve njerëzore me ekosistemet natyrore dhe zjarret që digjen në ndërfaqen midis zonave në mjedise të hapura dhe vendbanimeve rurale në shumë vende krijojnë probleme të rënda, të cilat janë bërë një çështje e madhe e debatit politik dhe konfrontimit.

Fatkeqësitë e mëdha të zjarreve të fundit zjarre në mjedise të hapura në Evropë zbulojnë se autoritetet qeveritare dhe shoqëria civile, veçanërisht komunitetet rurale, nuk janë mjaftueshëm të përgatitura për të parandaluar dhe zvogëluar rrezikun e zjarreve në mjedise të hapura, për të mbrojtur komunitetet rurale dhe pasuritë rurale në rrezik dhe për të mbrojtur shëndetin e njeriut dhe sigurinë e plotë njerëzore kundër ndikimeve dhe pasojave të dëmshme direkte dhe indirekte të zjarreve në mjedise të hapura.

Nevojiten udhëzime që do të japin informacion për banorët lokalë (fermerët, udhëheqësit e komunitetit, njësitë lokale të shërbimit zjarrfikës, zjarrfikësit vullnetarë dhe komitetet e mbrojtjes së fshatrave) me informacion të fundit mbi masat e parandalimit të dëmeve nga zjarret në mjedise të hapura dhe masat pragmatike për mbrojtjen e vendbanimeve dhe pasurive rurale të kërcënuara nga zjarret në mjedise të hapura. Me udhëzime të tilla komunitetet lokale do të marrin aftësi për të zbatuar të gjitha rregullat e sigurisë nga zjarri për mbrojtjen e strukturave të komunitetit (pastrimi i bimësisë, sigurimi i burimeve shtesë të ujit, aplikimi i kodeve të përshtatshme të ndërtimit dhe përdorimi i materialeve të përshtatshme, etj.) dhe për mbrojtjen e popullatës rurale kundër efekteve të dëmshme të ndotjes së tymit nga zjarri i bimësisë në shëndetin dhe sigurinë e njeriut. Gjithashtu, problemi i zjarreve që digjen në terrene të ndryshuara nga aktivitetet njerëzore, si zjarret që prekin strukturat e shpërndara, ndonjëherë të braktisura, depozitat e mbeturinave / deponitë e plehrave dhe tokat përndryshe të ndotura, duhet të trajtohet për shkak të emetimeve shumë toksike të gjeneruara nga bashkë-djegia e bimësisë natyrore dhe prodhimeve teknike / kimike.

Përveç kësaj, kërcënimet që dalin nga zjarret që digjen në territoret e kontaminuara nga pajisjet e pashpërthyer (PEP) duhet të trajtohen pasi disa toka pyjore dhe jo-pyjore në rajonin e Ballkanit janë të ndotura nga minat tokësore dhe pajisjet e pashpërthyer (PEP) që rrjedhin nga konfliktet e kohëve të fundit.

¹ **Shënim:** Në gjuhën shqipe, si dhe në shumë gjuhë tjera, nuk egziston term adekuat për termin “hazard” dhe dallim të tij ndaj termit “risk”. Pasi dallimi është evident dhe i nevojshëm për këtë material edukimi, por në përgjithësi për praktikantët në fushën e zjarreve, në konsulencë me ekspertet e fushës të përkthimit, por edhe profesore nga GFMC dhe RFMC, u vendos që keto 2 terme të mbahen në formën si vijon “en. hazard = shq. rrezikshmëri” dhe “en. risk=shq. rrezik”.

Për detaje të mëtejshme, referohuni në faqen 3 të dokumentit “*Njësia EF1: Trajnim: Siguro që veprimet tuaja në vendin e punës të zjarrit të bimësisë të zvogëlojnë rreziqet për veten dhe të tjerët.*”

Për të rritur aftësitë e komuniteteve rurale lokale për t'u mbrojtur nga zjarret në mjedise të hapura, u zhvilluan një sërë udhëzimesh në mënyrë që të:

- Ofrohet një dokument teknik praktik të hartuar si një mjet mbështetës për mbrojtjen e njerëzve dhe komuniteteve rurale lokale në rajonin e Ballkanit nga zjarret në mjedise të hapura
- Shërbejnë si një pikënisje dhe bazë për shkëmbimin e ekspertizës dhe koncepteve brenda Këshillit të Evropës / vendeve anëtare të UNECE për të zgjeruar vazhdimisht kapacitetet në menaxhimin e zjarreve në zonat rurale.

Udhëzimet u përgatitën me mbështetjen e Marrëveshjes evropiane dhe mesdhetare të rrezikshmërive të mëdha (EUR-OPA) ngritur nga Komiteti i Ministrave i Këshillit të Evropës. Qendrat bashkëpunuese janë Qendra Evropiane e Zjarrfikësve të Pyjeve (Athinë), Qendra Globale e Monitorimit të Zjarrit (Gjermani), Qendra Rajonale e Monitorimit të Zjarrit të Evropës Juglindore / Qendra e Monitorimit të Zjarrit të Kaukazit (Shkup) dhe Qendra e Monitorimit të Zjarrit të Evropës Lindore (Kiev). Anëtarët e Ekipit të Specialistëve të UNECE/FAO për Zjarrin e Pyjeve dhe UNISDR Regional Eurasian and SE Europe / Caucasus Wildland Fire Networks kontribuan në zhvillimin e udhëzimeve.

Udhëzimet ndahen në tre seksione:

Pjesa e parë: Udhëzime për autoritetet lokale

Pjesa e dytë: Udhëzime për komunitetin lokal dhe popullsinë

Pjesa e tretë: Materialet e trajnimit për menaxhimin e zjarreve për shërbimet rurale të zjarrfikësve dhe komunitetet lokale bazuar në Standardet EuroFire

Në shkurt 2013, koncepti i udhëzimeve u testua në një fushatë në terren në ishullin Chios, Greqi, organizuar nga GFMC dhe Fondacioni Maria Tsakos. Qëllimi i fushatës në terren ishte të hetonte ekspozimin, përvojat dhe pikëpamjet e popullsisë vendase para, gjatë dhe pas zjarreve në mjedise të hapura. Hetimi përfshiu intervista me 118 banorë lokalë në zonat e prekura nga zjarri i madh në mjedise të hapura i gushtit 2012. Rezultatet e fushatës në terren mund të merren me kërkesë drejtuar GFMC.

Tabela e përmbajtjes

	Faqe
Pjesa e parë: UDHËZIME PËR AUTORITETET LOKALE	
1	Sfondi dhe arsytimi..... 2
2	Disa fakte rreth kërcënimeve nga zjarret në mjediset e hapura..... 4
2.1	Kërcënimet e zjarreve në mjediset e hapura ndaj shoqërisë 4
2.2	Zjarret në mjediset e hapura - Shkaqet..... 9
2.3	Faktorët që ndikojnë në sjelljen e zjarreve në mjediset e hapura 11
2.4	Shqetësime të veçanta: Zjarret që digjen në tokat e ndotura..... 12
3	Përgatitja ndaj zjarreve në mjediset e hapura..... 14
3.1	Mblidhni palët e interesuara dhe vendimmarrësit..... 14
3.2	Plani i mbrojtjes nga zjarri në komunitet..... 14
3.3	Realizimi i parandalimit dhe përgatitjes së zjarreve në mjediset e hapura në nivel komuniteti..... 16
Pjesa e dytë: UDHËZIMET PËR POPULLSINË LOKALE	
1	Hyrje..... 2
2	A janë në rrezik shtëpia dhe familja juaj?..... 2
3	Përgatitja e pronës suaj..... 3
3.1	Si ta mbani shtëpinë tuaj dhe rrethinat e saj të sigurta nga zjarri në mjediset e hapura..... 3
3.2	Lista e kontrollit të sigurisë së zjarrit në shtëpi..... 4
3.3	Pronat bujqësore dhe mbrojtja nga zjarri..... 8
4	Emergjenca e zjarreve në mjediset e hapura..... 10
4.1	Përgatitja e një strukture për zjarret në mjediset e hapura 12
4.2	Evakuimi..... 13
4.3	Mbijetesa ndaj zjarreve në mjediset e hapura 15
4.4	Mbrojtja nga ndotja e tymit nga zjarri..... 17

Pjesa 3: MATERIALET E TRAJNIMIT PËR MENAXHIMIN E ZJARREVE PËR SHËRBIMET ZJARRFIKËSE RURALE DHE KOMUNITETET LOKALE BAZUAR NË STANDARDET EUROFIRE

Shënim: Këto materiale mund të shkarkohen nga:

<https://gfmc.online/eurofire/index-11.html>

**Mbrojtja e fshatrave, fermave dhe pronave të tjera rurale kundër zjarreve
në mjedise të hapura:**

**Udhëzime për autoritetet e komunitetit lokal dhe komunave në rajonin e
Ballkanit**

PJESA 1

UDHËZIME PËR AUTORITETET LOKALE

SEKSIONI 1 – Sfondi dhe arsytimi

Në të gjithë Gadishullin Ballkanik dhe ishujt përreth detit Egje, Jon dhe Adriatik, vendbanimet rurale (fshatrat, qytetet, fermat bujqësore dhe blegtorale) dhe pronat e tjera rurale (fushat bujqësore dhe kulturat, infrastrukturat dhe vlerat e tjera në rrezik) janë gjithnjë e më të rrezikuara nga zjarret në mjedise të hapura. Ky kërcënim në rritje i zjarreve në mjedise të hapura është pasojë e:

- Emigracionit të brendshëm të popullsisë rurale në qendrat urbane, gjë që rezultoi në uljen e forcës së punës rurale dhe, si pasojë, aftësinë e vetëmbrojtjes kundër zjarreve në mjedise të hapura
- Ndryshimeve në përdorimin e tokës nga braktisja e tokave bujqësore dhe kullosave që rezultuan në cënimin e bimësisë natyrore (shkurre, drunjt etj.) dhe akumulimin e lartë natyror të karburantit
- Praktikrat më pak intensive të menaxhimit të pyjeve (prerja e pyjeve, mbledhja e rrëshirës, ndërtimi i rrugëve etj.) dhe pakësimi i grumbullimit të druve për djegie nga tokat pyjore, si pasojë e zvogëlimit të popullsisë rurale dhe vendimeve ekonomike
- Ndryshimi rajonal i klimës karakterizuar nga temperaturat më të larta të verës, episodet e zgjatura të thatësisë dhe reduktimi i reshjeve gjatë gjithë vitit.

Urbanizimi i pjesëve të mëdha të popullsisë rurale dhe përqendrimi i industrisë rreth qendrave urbane krijuan një kërkesë të madhe për strehim dhe vende të zhvillimit industrial dhe, si pasojë, rritjen e presionit për ndryshimin e përdorimit të tokës të zonave të mbuluara me bimësi natyrore në ndërfaqen rurale – urbane. Kjo prioritet u pasqyrua nga një frekuencë në rritje të zjarrvënies këto zona.

Ndërthurja e vendbanimeve njerëzore me ekosistemet natyrore dhe zjarret që digjen në ndërfaqen midis zonave në mjedise të hapura dhe vendbanimeve rurale dhe, në disa raste, edhe në zonën peri-urbane të qyteteve më të mëdha në shumë vende krijojnë probleme të rënda, të cilat janë bërë një çështje e madhe e debatit politik dhe konfrontimit.

Fatkeqësitë e mëdha të zjarreve të fundit në mjedise të hapura në Rajonin e Ballkanit zbulojnë se autoritetet qeveritare dhe shoqëria civile, veçanërisht komunitetet rurale, nuk janë mjaftueshëm të përgatitura për të parandaluar dhe zvogëluar rrezikun e zjarreve në mjedise të hapura, për të mbrojtur komunitetet rurale dhe pronat rurale në rrezik dhe për të mbrojtur shëndetin e njeriut dhe sigurinë e plotë njerëzore kundër ndikimeve dhe pasojave të dëmshme direkte dhe indirekte të zjarreve në mjedise të hapura.

Këto Udhëzime japin informacion për udhëheqësit e komunitetit lokal, njësitë lokale të shërbimit zjarrfikës, zjarrfikësit vullnetarë dhe komitetet e mbrojtjes së fshatrave rreth domosdoshmërisë së bashkëpunimit me banorët lokalë për të zhvilluar masa efikase në

- Parandalimi i zjarreve në mjedise të hapura
- Përgatitje për një gjendje emergjence zjarri në mjedise të hapura, duke përfshirë një incident të madh zjarri në mjedise të hapura
- Mbrojtja e vendbanimeve dhe pasurive rurale të kërcënuara nga zjarret.

Krerët e Komuniteteve Lokale (Kryetarët e Bashkive ose Kryetarët e Administratave Lokale) dhe Krerët e Shërbimeve Publike në nivel bashkie apo qarku duhet të informojnë menjëherë banorët e komuniteteve lokale, që jetojnë në fshatra dhe ferma bujqësore të shpërndara, rreth kërcënimeve të zjarreve në mjedise të hapura dhe si të mbrojnë veten dhe pronën e tyre.

Këto udhëzime kanë për qëllim të informojnë dhe t'u mundësojnë anëtarëve të komunitetit lokal të vënë në fuqi rregullat bazë të sigurisë nga zjarri për mbrojtjen e pronave të tyre dhe, më e rëndësishmja, familjet e tyre kundër efekteve direkte dhe indirekte (p.sh., pasojat e

ndotjes së tymit të zjarrit në shëndetin dhe sigurinë e njerëzve dhe zjarrfikësve) të zjarreve në mjedise të hapura.

Problemi i zjarreve në mjedise të hapura që digjen në tokat natyrore që përdoren si vende për hedhjen e mbeturinave ose ato janë të ndotura nga mbetjet industriale duhet të trajtohet për shkak të emetimeve shumë toksike që prodhohen nga djegia e njëkohshme e bimësisë natyrore dhe produkteve anësore nga kimikatet.

Përveç kësaj, kërcënimet që dalin nga zjarret që digjen në territoret e ndotura nga paisjet e pashpërthyera (PEP) duhet të trajtohen pasi disa toka pyjore dhe jo-pyjore në Rajonin e Ballkanit janë ende të ndotura nga minat tokësore dhe PEP që rrjedhin nga konfliktet e armatosura historike dhe së fundmi.

Së bashku me këto Udhëzime, një grup i dytë materialesh të ilustruara është siguruar për t'u shpërndarë pronarëve individualë të shtëpive apo fermave dhe bizneseve rurale. Me këto materiale të ilustruara banorët lokalë do të ndërgjegjësohen për kërcënimet e zjarreve ndaj sigurisë dhe shëndetit të familjeve të tyre, kërcënimeve ndaj pronës private dhe infrastrukturës publike dhe do të mësojnë se si t'i zvogëlojnë ose t'i zbusin efektet nga këto kërcënime të mundshme.

SEKSIONI 2 – Disa fakte rreth kërcënimeve nga zjarret në mjedise të hapura

2.1 Kërcënimet e zjarreve në mjedise të hapura ndaj shoqërisë

Shumë shtëpi, struktura dhe prona të tjera rurale, të tilla si makineritë dhe kulturat, janë të ndërthurura brenda pyjeve, zonave të rangut natyror, tokave bujqësore dhe kullotave. Kështu, ka shumë zona të ndryshme të ndërveprimit midis peizazheve potencialisht të ndezshme dhe pronave të shoqërisë rurale. Kjo zonë kontakti midis peizazheve natyrore dhe strukturave dhe pronave njerëzore rrit rrezikun e zjarreve katastrofike në mjedise të hapura që kërcënojnë jetën, pronën dhe infrastrukturën në mijëra komunitete anembanë Ballkanit. Lufta kundër zjarreve në mjedise të hapura brenda kësaj zone mund të jetë e ndërlikuar, e kushtueshme dhe e rrezikshme për shkak të pështjellimit të situatave që hasin zjarrfikësit dhe civilët. Përveç efekteve të zjarreve në mjedise të hapura në mjedisin natyror, kërcënimet kryesore të zjarreve ndaj komuniteteve rurale janë:

- Humbja e jetës dhe efektet e dëmshme shëndetësore për shkak të nxehtësisë dhe tymit
- Humbja e pronës dhe objekteve private dhe publike
- Dëmtimi dhe humbja e prodhimeve bujqësore, rendimentit dhe bagëtia
- Shkatërrimi i pyjeve
- Ndikim negativ në sektorin e turizmit.

Përveç komuniteteve rurale, zjarret në mjedise të hapura po kërcënojnë edhe skajet e qyteteve e madje edhe të qytetet e mëdha.

Ndikimet direkte dhe indirekte sëbashku të zjarreve në mjedise të hapura në jetën dhe pronën e shoqërisë dhe humbjet financiare të përfshira mund të jenë më të larta dhe shumë disproporcionale ndaj dëmeve të shkaktuara ndaj ekosistemeve natyrore, veçanërisht duke marrë parasysh se shumë ekosisteme në Mesdheun Lindor dhe Europën Juglindore do të shërohen natyrshëm pas zjarrit.

Viktimat njerëzore

Vdekja ose lëndimet e shkaktuara nga zjarri në mjedise të hapura është një rrezik si për personelin zjarrfikës ashtu edhe për qytetarët

- Përhapja e zjarreve në mjedise të hapura është shpesh shumë e shpejtë dhe e paparashikueshme
- Njerëzit mund të zënë në grackë nga flakët dhe të vuajnë nga djegiet e drejtpërdrejta
- Thithja e tymit nga zjarri ndikon drejtpërdrejt në sistemin e frymëmarrjes së njeriut. Kështu, shumë njerëz mund të mbyten nga tymi kur luftojnë ose përpiqen të ikin nga një zjarr
- Zjarret mund të shprijnë në viktima midis zjarrfikësve profesionistë dhe vullnetarë për shkak të rraskapitjes së nxehtësisë, thithjes së tymit dhe stresit të trupit gjatë një gjendje zjarri në mjedise të hapura
- Rraskapitja nga nxehtësia dhe stresi, kombinuar me operimin e makinave zjarrfikëse dhe pajisjeve të tjera zjarrfikëse mund të çojnë në aksidente
- Edhe dëmtimet e lehta në këto rrethana mund të sjellin humbje jete.

Ndikimet e ndotjes së tymit në efektet e shëndetit të njeriut mund të prekin zjarrfikësit dhe njerëzit pranë zjarreve, por gjithashtu njerëzit që jetojnë në zona shumë larg zjarreve. Thithja e tymit ka pasoja të rrezikshme për shëndetin e njeriut:

- Tymi nga zjarret në mjedise të hapura është një përzierje komplekse gazesh dhe grimcash që janë të rrezikshme për shëndetin e njeriut
- Thithja e tymit nga zjarri mund të shkaktojë një numër efektesh akute, afat-shkurtra apo afat-gjata për shëndetin
- Simptomat variojnë nga dhimbjet e kokës dhe pickimi i syve dhe fytit si pasojë e ekspozimit afatshkurtër ndaj tymit, deri në rraskapitje të shoqëruara me probleme respiratore dhe kardiake
- Efekti negativ i thithjes së tymit përkeqësohet nëse viktimat tashmë vuan nga astma, alergjitë apo sëmundjet e zemrës. Në këto raste thithja e tymit mund të jetë fatale.

Vëmendje e veçantë duhet t'u kushtohet zjarreve që digjen në terrene ku ekzistojnë ende municione të pashpërthyer (pajisje të pashpërthyer – PEP) dhe mina tokësore që rrjedhin nga konfliktet e mëparshme të armatosura. Zjarre të tilla kanë rezultuar në mënyrë të përsëritur në viktimat dhe plagosjet njerëzore (shih Seksionin 2.4).

Humbja e pronës

Shtëpitë, fermat dhe komunitetet e tëra rurale kërcënohen nga zjarret në mjedise të hapura në dy mënyra:

- Dëmtimi i drejtpërdrejtë mund të ndodhë kur flakët ose nxehtësia rrezatuese nga zjarri paranxojnë dhe ndezin një strukturë ngjitur
- Thëngjijtë fluturues mund të transportohen nga era në distanca të mëdha dhe të depozitohen në çati apo edhe brenda shtëpive, duke ndezur një pjesë të djegshme të strukturës si mobilje, perde etj.

Një faktor i rëndësishëm që ndikon ndjeshëm në humbjen e pronës është ndezshmëria e materialeve nga të cilat ndërtohen ndërtesat:

- Në shtetet ku shtëpitë dhe fermat rurale zakonisht janë bërë nga druri apo materiale të sajuara, humbjet gjatë zjarreve shpesh arrijnë qindra struktura të djegura në një ngjarje të vetme zjarri

- Në kontrast, ku shtëpitë janë bërë me materiale jo të djegshme si shkëmbi natyror, tulla apo betoni, humbjet janë shumë më të vogla.

Ndikimet ekonomike

Humbja ekonomike nga zjarret përfshin si dëmtimin e pasurive private, ashtu edhe të pronës publike. Përveç shkatërrimit të thellë të shtëpive dhe infrastrukturës, humbjet e mëdha të mëposhtme janë regjistruar në rajonin e Ballkanit:

- Humbja e kulturave bujqësore vjetore për shkak të zjarreve mund të jetë shumë ekstensive, veçanërisht kur zjarret ndodhin pak para periudhës së vjeljes. Në fakt, shkëndijat e prodhuara nga makineritë korrëse janë raportuar të ndezin zjarre
- Shkatërrimi i kultivimeve të përhershme si ullishtet, plantacionet e pemëve frutore apo pemishtet me dru mastike janë ekonomikisht të një rëndësie më të madhe për shkak të kohës së nevojshme për të rikrijuar këto pemishte, një proces që shpesh kërkon disa vite
- Tymi nga zjarret e mëdha të depozituara në vreshta ndikon në cilësinë e verës pasi rezulton në një 'aromë të tymosur' të verës së prodhuar, duke reduktuar kështu cilësinë dhe vlerën e saj tregtare. Për më tepër, efekti i hirit të depozituar në tokë e vazhdon problemin me vite
- Një rast i veçantë është shkatërrimi i serrave dhe infrastrukturës tjetër (p.sh., rrjetet e ujitjes) që përfshijnë humbje të ndjeshme të kapitalit që nuk rikuperohet lehtë nga fermerët; Humbje të tjera përfshijnë gardhe dhe ndërtesa bujqësore
- Humbjet e bagëtive mund të ndodhin në tokat e hapura të kullotjes, livadheve, dhe stallave
- Shtyllat dhe telat telefonikë dhe elektrike mund të dëmtohen nga zjarret në mjedise të hapura, duke shkaktuar kështu dështimin e komunikimeve dhe furnizimit me energji. Ato janë gjithashtu të kushtueshme për t'u riparuar.

Humbjet e prodhimeve pyjore

Dëme të konsiderueshme ekonomike në pyje përfshijnë humbjen e prodhimeve pyjore, p.sh.:

- Lëndë drusore: Shtrirja e dëmtimit varet nga lloji (sipërfaqja, kurora, përzierja) dhe ashpërsia e zjarrit, karakteristikat e njësisë dhe drurit së zonave pyjore të djegura dhe përdorimet e tyre të synuara (polet, druri, copëzat për prodhimin e grimcave etj.)
- Dru zjarri ose lëndë e parë për energjinë e ripërtëritshme (peleta)
- Produktet pyjore jo të drurit si rrëshira, farat, bimët herbale/medicinale.

Turizmi

Zjarret shpesh kanë efekte të dëmshme dhe të kushtueshme në turizmin lokal. Evakuimet e turistëve nga terrenet për kamping apo strehime të tjera janë të rrezikshme dhe të kushtueshme. Imazhi negativ i transmetuar nga zonat e turizmit të prekura ose dukshëm të rrezikuara nga zjarri zakonisht rezulton në anulimin e rezervimeve afatshkurtra. Efektet e zjarreve në mjedise të hapura në zonat piktoreske të zbatimjes janë shpesh të dëmshme dhe

mund të zgjasin për disa vite. Kështu, është në interesin më të lartë të autoriteteve lokale të marrin të gjitha masat paraprake për të siguruar sigurinë e vizitorëve dhe për të shmangur humbjet afatgjata të të ardhurave në zonat turistike të prekura nga zjarri.

Humbjet e vlerave pyjore jo të tregut

Komunitetet lokale dhe komunat kanë një detyrim të rëndësishëm etik për të kontribuar në mbrojtjen e pasurive të përbashkëta globale si biodiversiteti dhe sekuestrimi i karbonit:

- Biodiversiteti: Zjarret shpesh shkaktojnë humbje serioze të biodiversitetit, veçanërisht në ekosistemet e ndjeshme ndaj zjarrit
- Humbja e karbonit: Politikat aktuale ndërkombëtare nxisin sekuestrimin e karbonit nga pyjet në përpjekje për të luftuar efektin serrë. Ato japin motive për vendet për të rritur mbulimin e sipërfaqes së tyre pyjore, duke përfshirë subvencionet monetare sipas Protokollit të Kiotos. Zjarret në pyje çlirojnë karbonin në atmosferë kryesisht në formën e dioksidit të karbonit dhe kjo përkthehet drejtpërdrejt në humbje monetare.

Ndikime të tjera dytësore

Ndikimet dytësore të rëndësishme të zjarreve në mjedise të hapura shkaktohen nga shkatërimi i mbulesës sipërfaqësore të bimësisë dhe shtresës të humusit, të cilat janë të rëndësishme për mbrojtjen e tokës kundër erozionit, veçanërisht në rajonet malore. Zjarret e ashpra që shterojnë tokën nga mbrojtja e mbulesës së bimësisë mund të rezultojnë në:

- Rritjen e erozionit dhe kështu humbje të tokës pjellore dhe produktive
- Rrëshqitje të dheut apo rrëshqitjet e baltës që kërcënojnë strukturat dhe infrastrukturën (duke përfshirë rrugët) dhe madje edhe jetët njerëzore
- Zhvillimi i përmytjeve të shpejta (përmytjet flash), të cilat janë më të rrezikshme për vendbanimet dhe sigurinë njerëzore.

Ndikime të tjera dytësore vijnë nga djegia e strukturave, infrastrukturës dhe "trashëgimive të industrializimit", pra hedhjes së plehrave dhe hedhjes së mbeturinave të tjera të pakontrolluara të vendeve të hedhjes së mbeturinave industriale. Strukturat, bizneset dhe plehurat përmbajnë mbeturina shtëpiake, pajisje elektrike, materiale sintetike dhe industriale

të fabrikuara, duke përfshirë bateritë dhe përfundimisht materialet radioaktive. Djegia e këtyre materialeve gjeneron sasi të konsiderueshme të ndotësve të ajrit që janë jashtëzakonisht rrezikshme¹ për shëndetin e njeriut.

2.2 Zjarret në mjediset e hapura - Shkaqet

Sipas të dhënave statistikore, më shumë se 98 për qind e të gjitha zjarreve në rajonin e Ballkanit shkaktohen nga veprimtaritë njerëzore. Shumica e zjarreve vijnë nga neglizhenca dhe përdorimi i zjarrit si një mjet në praktikat bujqësore. Shumë shpesh praktikat e djegies bujqësore konsiderohen si traditë, por në ditët e sotme në shumicën e vendeve të rajonit një djegie e tillë është kundër ligjit. Shembujt e shkaqeve të zjarreve më poshtë përfshijnë përdorime të tjera zjarri dhe burime, të cilat janë gjithashtu shumë të zakonshme në rajon.

► Në vijim, jepen këshilla për administratat e komunitetit lokal se si të reduktohet ndodhja ose pasojat e zjarreve të shkaktuara nga njerëzit.

Djegia bujqësore

Përdorimi i zjarrit në sektorin bujqësor është praktikë e zakonshme në të gjithë Evropën Juglindore dhe Lindore. Zjarri përdoret kryesisht për:

- Pastrimi i kultivimeve bujqësore nga mbetjet e korrjes ose krasitjes dhe djegia e kashtës
- Përmirësimi i cilësisë së tokave kullosore.

¹ **Shënim:** Në gjuhën shqipe, si dhe në shumë gjuhë tjera, nuk egziston term adekuat për termin “hazard” dhe dallim të tij ndaj termit “risk”. Pasi dallimi është evident dhe i nevojshëm për këtë material edukimi, por në përgjithësi për praktikantët në fushën e zjarreve, në konsulencë me ekspertet e fushës të përkthimit, por edhe profesore nga GFMC dhe RFMC, u vendos që keto 2 terme të mbahen në formën si vijon “en. hazard = shq. rrezikshmëri” dhe “en. risk=shq. rrezik”.

Për detaje të mëtejshme, referohuni në faqen 3 të dokumentit “*Njësia EF1: Trajnim: Siguro që veprimet tuaja në vendin e punës të zjarrit të bimbësisë të zvogëlojnë rreziqet për veten dhe të tjerët.*”

Shumë shpesh këto zjarre nuk janë të ndjekur siç duhet. Megjithë djegien bujqësore në shumicën e vendeve është e paligjshme, megjithatë shumë fermerë ndezin zjarre dhe menjëherë largohen nga skena me qëllim që të mos arrestohen nga policia. Kjo është një nga arsyet kryesore pse këto djegie të qëllimshme shpesh dalin jashtë kontrollit dhe përhapen në pyje dhe vendbanime.

► *Duhet të mbahen rregullisht diskutime lokale në tryezë të rrumbullakët në nivel komuniteti në mënyrë që të informohen përdoruesit lokalë të tokës dhe pronarët e pronave në lidhje me situatën ligjore të përdorimit të zjarrit; rreziqet e përfshira kur digjen në mënyrë të paligjshme, ose kur nuk u binden ligjeve dhe rregullave; Duhet të propozohen udhëzime për të zëvendësuar djegien tradicionale me metoda të tjera që do të arrijnë të njëjtat qëllime (pastrimi i fushave bujqësore, përmirësimi i kullotës) në një mënyrë më e sigurt.*

Plehrat dhe vendet e tjera të hedhjes së mbeturinave

Plehrat përbëjnë një burim të rëndësishëm zjarresh që përhapen nga:

- Djegie spontane e mbeturinave fermentuese që prodhojnë metan
- Plehrat shpesh ndizen për të zvogëluar volumin dhe shtrirjen e vendeve të hedhjes së mbeturinave
- Mbeturinat shtëpiake dhe mbeturinat e kopshtit të djegura në komunitetet ku nuk ka shërbim komunitar të heqjes së mbeturinave, për shkak të mungesës së alternativave.

► *Administrimi ose mbyllja e deponive të hapura të plehrave dhe landfilleve duhet të marrë përparësi të lartë në mënyrë që të përmbushen rregullat ligjore dhe mjedisore, duke përfshirë parandalimin e vetë-ndezjes ose ndezjes nga njerëzit vendas.*

► *Duhet të mbahen rregullisht diskutime lokale në tryezë të rrumbullakët në nivel komuniteti për të informuar banorët lokalë se plehrat që digjen në pronën private janë të paligjshme, sepse përfshijnë një rrezik të lartë të zjarreve dhe gjithashtu prodhojnë ndotës toksikë të ajrit.*

Trafiku rrugor dhe hekurudhor, makineritë bujqësore dhe pyjore

Trafiku rrugor dhe hekurudhor janë burime të rëndësishme të ndezjes së zjarreve në mjedise të hapura. Shkëndijat nga frenat e trenave, ose nxehtësia e sistemeve të shkarkimit të automjeteve dhe konvertuesve katalitikë mund të ndezin karburantet e thata. Makineritë bujqësore dhe pyjore janë në kontakt të ngushtë me materialet djegëse dhe përbëjnë një burim të rëndësishëm ndezjeje. Mbetjet e cigareve të hedhura janë një burim shumë i zakonshëm ndezjeje përgjatë rrugëve.

► *Autoritetet lokale në bashkëpunim me agjencitë qeveritare apo kompanitë private duhet të bashkëpunojnë për të reduktuar materialet djegëse përgjatë rrugëve dhe shinave hekurudhore në mënyrë që të ulin potencialin e ndezjes. Kjo do të kërkonte angazhim të rregullt të punëtorëve lokalë për të pastruar bimësinë e thatë, për të krasitur drunjtë dhe për të krijuar zona tampon të hapura e të arritshme me më pak drunj, shkurre ose shtresa bari. Kompanitë hekurudhore duhet të mbahen përgjegjëse nëse nuk zbatojnë masa teknikisht të përshtatshme si arrestuesit e shkëndijës në tubat e shkarkimit të motorëve, apo materialet e përshtatshme për frenat, në mënyrë që të minimizojnë prodhimin e shkëndijave.*

Linjat të energjisë elektrike

Linjat elektrike janë një shkak i zakonshëm i zjarreve. Erërat e forta mund të shkaktojnë harqe elektrike dhe qarqe të shkurtra midis lëkundjes së linjave elektrike, duke shkaktuar kështu krijimin e shkëndijave që mund të ndezin lëndë djegëse të holla e të thata kur bien në

tokë. Izolatorët e pastruar dhe të mirëmbajtur në mënyrë të papërshtatshme mund të shkaktojnë edhe prodhimin e harqeve në ditë të lagështa. Linjat elektrike të rrëzuara nga erërat e forta ose për shkak të mirëmbajtjes së dobët të poleve mund të prodhojnë edhe shkëndija. Zjarret në kushte të tilla me erë mund të përhapen dhe të bëhen të mëdha shumë shpejt.

► *Është absolutisht e nevojshme për të pastruar bimësinë që gjendet menjëherë poshtë objekteve dhe në një rrip prej të paktën 10 m në të gjithë linjat e energjisë elektrike. Edhe pse kjo detyrë është një detyrim i kompanisë elektrike, megjithatë autoritetet lokale duhet të kërkojnë bashkëpunim me kompaninë në mënyrë që rregullisht të kontrollojnë dhe të mbajnë shiritat e linjës elektrike pa bimësi.*

Zjarrvënie

Zjarrvënia është një shkak i madh i zjarreve në Ballkan. Zjarret ndonjëherë janë vendosur për të fshehur prerjen e paligjshme të pyjeve, për të fshehur kultivimin e paligjshëm të kulturave të drogës, ose për të krijuar pyje të djegura në të cilat normalisht drunjtë nuk mund të prehen, por prerjet e shpëtimit pas zjarrit pastaj do të lejoheshin. Në disa raste zjarret janë vënë me qëllim në mënyrë që të pastrohen pyjet dhe bimësia tjetër natyrore, duke rritur kështu cënimin e zonave pyjore publike të djegura për ndryshimin e mëvonshëm të përdorimit të tokës (zhvillimi i banesave, bujqësia, etj.).

► *Duhet të zhvillohen diskutimet lokale në tryezë të rrumbullakët në nivel komuniteti për të informuar pronarët e tokave që dëmtimi dhe më pas ndryshimi i përdorimit të tokave pyjore të djegura publike është i paligjshëm edhe pse bimësia pyjore është shkatërruar në këto zona.*

2.3 Faktorët që ndikojnë në sjelljen e zjarreve në mjedise të hapura

Ka tre faktorë kryesorë që ndikojnë në sjelljen e zjarrit: sasia dhe karakteristikat e materialeve të djegshme të bimësisë, moti dhe topografia.

Materiale bimësie të djegshme

Karburantet organike – të gjalla (jeshile) ose të vdekura – janë të ndezshme dhe mbartin zjarre në mjedise të hapura:

- **Pyjet:** Gjethet, gjilpërat, degëzat e drunjve dhe bimësia herbaceoze dhe humusi dhe mbeturina në dyshe-menë e pyllit
- **Zonat bujqësore dhe kullosore:** Mbetjet bujqësore, kashtat, bari i thatë dhe i palakmueshëm dhe shkurret të vogla dhe drunjtë.

Ka disa parametra të materialeve organike të djegshme që përcaktojnë se si sillet zjarri:

- **Madhësia e grimcave të karburantit:** Gjethet e vogla, degëzat dhe bari digjen më lehtë
- **Përmbajtja e lagështisë:** Përmbajtja e lagështisë ose tharja e materialeve organike të djegshme përcaktohet nga
 - *Temperatura e ajrit:* Temperaturat e larta përshpejtojnë tharjen dhe ndezshmërinë e materialeve organike. Nevojitet më pak energji për t'i sjellë këto materiale në temperaturën e ndezjes
 - *Lagështia relative e ajrit:* Ulja e lagështisë relative kontribuon në tharjen dhe rritjen e ndezshmërisë së materialeve organike të vdekura
 - *Koha që nga reshjet e fundit dhe sasia e shiut të marrë:* Kjo përcakton përmbajtjen e lagështisë dhe normën e tharjes së karburantit.

Moti

Moti është ndoshta faktori mbizotërues që ndikon në sjelljen e zjarreve në pyje. Përveç temperaturës së ajrit dhe lagështisë relative, era është faktori më i rëndësishëm që ndikon në përhapjen e një zjarri në mjedise të hapura:

- Shpejtësia e erës ka një ndikim të fortë në intensitetin e një zjarri, shpejtësinë me të cilën përhapet dhe formën e tij. Era mund të ngrëjë edhe thëngjinjtë që digjen, të tilla si nga lëvorja, dhe t'i çojë ato përpara zjarrit kryesor, duke rezultuar në zjarre në pika zjarresh. Sa më e fortë të jetë era, aq më shpejt do të përhapet një zjarr
- Drejtimi / ndryshimi i erës në drejtim është shumë kritik për vlerësimin e sjelljes së një zjarri dhe vendosjen e metodës së duhur të shuarjes së zjarrit ose procedurës së evakuimit. Jetët njerëzore dhe humbjet e pronës ndaj zjarreve kryesisht vijnë si pasojë e ndryshimeve të papritura dhe të papritura në drejtimin e erës. Ndryshimet në drejtimin e erës do të shkaktojnë zhvendosje të frontit të zjarrit. Këto ndërrime janë të rrezikshme nëse ndodhin papritur, dhe mund të konvertojnë krahët e zjarrit relativisht të qeta në fronte aktive zjarri, papritur. Prandaj, zjarrfikësit dhe udhëheqësit e komunitetit kanë nevojë për një azhurnim të vazhdueshëm të parashikimeve të besueshme të motit lidhur me ndërrimet e erës.

Topografia

Faktori i tretë kryesor që ndikon në rrezikun dhe përhapjen e zjarreve është topografia, veçanërisht në rajonet malore:

- Pjerrësia: Zjarret që përhapen përpjetë do të lëvizin më shpejt se zjarret që përhapen tatëpjetë. Ndërsa zjarret që përparojnë tatëpjetë po përhapen ngadalë dhe mund të kontrollohen lehtësisht, zjarret që përparojnë përpjetë digjen shumë shpejt dhe zakonisht janë të vështira për t'u kontrolluar. Zjarret në ngjitje janë shkak të më i rëndësishëm i aksidenteve dhe vdekjeve
- Aspekti: Aspektet jugore dhe perëndimore marrin më shumë diell dhe janë më të ngrohta dhe më të thata se aspektet veriore dhe lindore. Zjarret që digjen në këto shpate me diell do të përparojnë shumë më shpejt se në shpatet veriore dhe lindore, sepse karburantet janë më të thata.

► *Së bashku me përgatitjen e një zhvillimi të një "Plani të Mbrojtjes nga Zjarri në Komunitet" (shih seksionin 3.2), autoritetet lokale në rajonet malore me ndërtesa apo fshatra në kreshtat malore, shpatet dhe luginat, duhet të jenë në dijeni të rrezikut për jetën dhe pronën e njeriut në vende të tilla.*

2.4 Shqetësime të veçanta: Zjarret që digjen në tokat e ndotura

Në shumë vende të Rajonit të Ballkanit ka zona pyjesh dhe tokash të tjera që janë të kontaminuara nga lloje të ndryshme të ndotësve industrialë, kimikë dhe radioaktivë ose nga mbetjet e konflikteve të armatosura si pajisjet e pashpërthyer (PEP) dhe minat tokësore. Zjarret në mjedise të hapura që ndodhin në zona të tilla mund të rezultojnë në dëme kolaterale të tilla si ndotja kimike dhe radioaktive e ajrit dhe shpërthimet.

Aktivitetet e parandalimit të zjarrit ose të shuarjes në terrene të tilla janë shumë rrezikshme dhe kërkojnë ekspertizë dhe pajisje të specializuara. Banorët vendas që jetojnë brenda ose në skajet e këtyre zonave të ndotura duhet të marrin udhëzime të posaçme se si t'i përballojnë këto rreziqe.

► Zonat e kontaminuara nga PEP dhe minat tokësore duhet të hartohen si *Zonat e kuqe* në të cilat masat mekanike të parandalimit të zjarrit dhe zjarrfikësit në terren duhet të kufizohen dhe mund të kryhen vetëm nga personeli i trajnuar posaçërisht me pajisje të përshtatshme. Administratat komunitare dhe shërbimet lokale të zjarrfikësve janë përgjegjëse për të shënuar këto zona të rrezikshme me shenja të dukshme, pa mëdyshje.

SEKSIONI 3 – Përgatitja ndaj zjarreve në mjedise të hapura

Udhëzimet janë të nevojshme për komunitetet rurale në mënyrë që të jenë të përgatitura për mbrojtjen e shtëpive, fermave dhe fshatrave të tyre kundër zjarreve në mjedise të hapura. Përgatitja e mirë do të rrisë rezistencën e një komuniteti ndaj zjarreve në mjedise të hapura dhe gjithashtu do të lehtësojë punën e zjarrfikësve kur ata të thirren për shuarjen e zjarrit. Përgatitja për zjarret në mjedise të hapura përfshin:

- Konsultim me ekspertët vendas dhe autoritetet përgjegjëse për menaxhimin e zjarreve në pyje, toka bujqësore, rezervatet natyrore, parqet kombëtare dhe vendet e trashëgimisë natyrore / kulturore
- Zhvillimi i një Plani të Menaxhimit të Zjarreve në Komunitet
- Përpjekjet e individëve për të zvogëluar rrezikun e zjarrit në pronat e tyre.

3.1 Mblidhni palët e interesuara dhe vendimmarrësit

- ▶ Në fillim të procesit të planifikimit duhet të formohet një ekip bazë i përbërë nga
 - Përfaqësues nga pushteti dhe administrata lokale, autoriteti lokal i zjarrfikësve dhe agjencitë shtetërore përgjegjëse për administrimin e pyjeve dhe bujqësinë
 - Përfaqësuesit lokalë të fshatrave (për t'u identifikuar dhe angazhuar aktivisht)
 - Të tjera organizata dhe aktorë të interesuar (për t'u inkurajuar për të marrin pjesë).

3.2 Plani i mbrojtjes nga zjarri në komunitet

▶ Duke marrë parasysh faktorët që ndikojnë në sjelljen e zjarrit, siç përshkruhet në seksionin 2, është e rëndësishme së pari të identifikohet rreziku i zjarreve në mjedise të hapura që komuniteti mund të ekspozohet. Zhvillimi i një "Plani të Mbrojtjes nga Zjarri në Komunitet" përfshin disa hapa me objektiva të ndryshme:

- Pjesëmarrja e drejtpërdrejtë e banorëve lokalë: Përfshirja e popullsisë lokale në zhvillimin e një Plani të Mbrojtjes nga Zjarri në Komunitet do të krijojë ndërgjegjësimin rreth rrezikut të zjarreve në mjedise të hapura, do të stimulojë pjesëmarrjen aktive dhe ka të ngjarë të çojë pronarët e shtëpive dhe tokave të marrin përgjegjësinë dhe të përgatisin dhe mbrojnë pronën e tyre kundër zjarreve në mjedise të hapura
- Analiza e historisë së kaluar të zjarreve: Studimi i ndodhive të kaluara të zjarrit, shkaqet dhe dëmet në komunitet dhe zonat përreth do të çojë në përfundime të dobishme se çfarë duhet të bëni dhe çfarë të shmangni paraprakisht dhe gjatë një zjarri në mjedise të hapura
- Vlerësimi i rrezikut: Identifikimi i zonave lokale të rrezikut të lartë të zjarreve në mjedise të hapura brenda komunitetit do të lejojë që të merren masa prioritare për parandalimin dhe përgatitjen e zjarreve.

Historia e zjarreve dhe sezoni i zjarreve

- ▶ Konsultimi i të dhënave historike dhe tregimeve të zjarreve të kaluara mund të lejojë një vlerësim të gjerë rreth asaj
 - Sa shpesh dhe në cilën kohë të vitit kanë ndodhur zjarre në rajon
 - Madhësia tipike e zjarreve
 - Llojet kryesore të bimësisë së djegur
 - Shkaqet e zjarreve të kaluara.

Ky informacion do të ndihmojë në planifikimin e masave të synuara të reduktimit të rrezikshmërisë si gjeografikisht ashtu edhe sezonalisht.

Përgatitja e një plani të mbrojtjes nga zjarri në komunitet

► *Përgatitja e një plani të menaxhimit të zjarreve në nivel komuniteti duhet të përfshijë pjesëmarrjen aktive të pronarët e tokave / përdoruesit e tokës të interesuar, dhe njerëzit që jetojnë në skajet e fshatrave apo vendbanimeve në ndërfaqen me pyllin përreth, tokat me kaçube dhe tokat bujqësore. Të tjera organizata dhe aktorë të interesuar duhet të inkurajohen gjithashtu për të marrë pjesë.*

► *Baza për një Plan të mbrojtjes nga zjarri në komunitet është zhvillimi i hartës së menaxhimit të zjarrit. Një metodologji për të zhvilluar një hartë të tillë është një e ashtuquajtur Shëtitje Transekte gjatë së cilës një specialist i menaxhimit të zjarrit, udhëheqësit e komunitetit lokal dhe banorët do të mbledhin informacion në terren. Në Shëtitje Transekte do të vlerësohen rrezikshmëria nga zjarri dhe zonat e ndjeshme ndaj zjarrit së bashku me topografinë e terrenit.*

Informacioni i mëposhtëm duhet të përfshihet në hartë:

- Përshkrimi i karakteristikave të bimësisë: Harta duhet të përshkruajë llojin e materialeve të djegshme gjatë sezonit të zjarrit, p.sh., barin dhe shkurren në kullota të hapura, mbetjet bujqësore, pyjet, por edhe materialet e djegshme brenda ose në buzë të pemishtes së pemëve. Vizita në pyjet dhe vendet e vargmalit që rrethojnë komunitetin gjatë një Shëtitje transekte do të japë një ide rreth llojit të bimësisë që është mbizotëruese. Konsultimi me administratorët lokalë të tokës si pylltarët vendas dhe planifikuesit e peizazhit do të ndihmojë për të kuptuar modelet e bimësisë së rajonit, të tilla si sa shpejt bimësia e hollë rritet dhe vdes dhe në cilën periudhë zhvillohet ky proces
- Ndërfaqja Komunitet-Bimësia: Një vlerësim i shtëpive, stallave, hambarëve, livadheve dhe pasurive të tjera në rrezik zjarri duhet të konsiderojë afërsinë e tyre me bimësinë e djegshme. Pronarët individualë të objekteve dhe të tokës duhet të ndërgjegjësohen se janë përgjegjës për mbrojtjen e pronave të tyre individuale duke marrë masa për parandalimin e zjarrit. Qeveria lokale ose administrata do të përcaktojë shkallën e rrezikut të zjarreve në mjedise të hapura të të gjithë komunitetit dhe do të identifikojë gjithashtu rreziqet dhe kufizimet e mundshme të zhvillimit të ardhshëm në peisazhet e vegjetuara
- Terreni: Nëse fshati ose fermat individuale ose shtëpitë verore janë të vendosura në një zonë me terrene të pjerrëta, kërcënimet që vijnë nga zjarri në mjedise të hapura janë shumë më të larta. Ky është veçanërisht rasti për strukturat e ndërtuara mbi kreshta, shpate të pjerrëta ose në grykat e pjerrëta. Këto zona mund të jenë veçanërisht e rrezikshme për shkak të intensitetit të lartë të zjarreve që digjen përpjetë. Për më tepër, në një terren të tillë mund të ketë akses të kufizuar për shërbimet zjarrfikëse, ose të kufizuara me asnjë rrugë shpëtimi
- Kushtet rrugore: Zonat me pak rrugë të ngushta mund të konsiderohen si në rrezik më të lartë në rast të një zjarri në mjedise të hapura, sepse një pemë e thjeshtë e rënë mund të pengojë seriozisht aftësinë e banorëve për të shpëtuar ose aftësinë e forcave zjarrfikëse për të hyrë në zjarr për qëllime shtypjeje. Gjithashtu, rrugët e përdorura rrallë mund të bëhen rrugë jetësore transporti në rastin e zjarreve. Gjendja e këtyre rrugëve duhet të shqyrtohet, veçanërisht gjatë periudhës pak para sezonit të zjarrit.

Kjo hartë bazë do të shfaqë pastaj rrezikun e zjarreve në mjedise të hapura nga

- Lloji i mbulesës së bimësisë
- Zonat pyjore dhe bujqësore në rrezik për dëme në shkallë të gjerë nga zjarri

- Shtëpi individuale / ferma të shpërndara brenda peizazhit rural
- Zonat rezidenciale në ndërfaqen e komunitetit me bimësinë rurale
- Infrastruktura të tjera kritike
- Zona të ndotura nga paisjet e pashpërthyera, minat tokësore ose landfillet.

Ndërsa zhvillimi i kësaj harte nëpërmjet një procesi pjesëmarrës aktiv me banorët lokalë do të jetë baza për parandalimin dhe planifikimin e përgatitjes, harta mund të përdoret edhe nga shërbimet zjarrfikëse gjatë shuarjes së zjarrit. Harta mund t'i ndihmojë zjarrfikësit të identifikojnë rreziqet gjatë zjarrfikjes.

Vlerësimi me të gjithë palët e interesuara: Zhvillimi i marrëveshjes mbi prioritetet

► *Udhëheqësit e komunitetit duhet të përdorin Planin i mbrojtjes nga zjarri në komunitet për të lehtësuar një diskutim bashkëpunues të komunitetit që çon në identifikimin e përparësive lokale për reduktimin e materialeve djegëse, ndezjen e strukturave dhe çështje të tjera me interes, të tilla si përmirësimi i aftësisë së reagimit ndaj zjarrit.*

► *Pas finalizimit të planit të mbrojtjes, rezultatet do t'i komunikohen komunitetit dhe palëve të tjera të përfshira dhe organizatave të interesuara. Organizata zjarrfikëse duhet të ketë një kopje të Planit aktual të Mbrojtjes nga Zjarri në Komunitet përpara sezonit të zjarreve. Është edhe më mirë nëse një përfaqësues i organizatës merr pjesë në zhvillimin e Planit.*

3.3 Realizimi i parandalimit dhe përgatitjes së zjarreve në mjedise të hapura në nivel komuniteti

Gjatë zbatimit të Planit të Mbrojtjes nga Zjarri në mjedise të hapura në Komunitet, disa nga veprimet për parandalimin dhe përgatitjen e zjarreve në nivel komuniteti duhet të koordinohen nga pushteti lokal. Qeveria lokale është gjithashtu përgjegjëse për të ofruar këshilla dhe udhëzime për banorët individualë lokalë dhe për të lehtësuar masat për mbrojtjen e pronës private nga vetë pronarët. Një punë e tillë duhet bërë në momentet e vitit kur rreziku i zjarreve në mjedise të hapura është i ulët.

Udhëzimet teknike të detajuara për pronarët e pronave private janë dhënë në një broshurë të veçantë të Udhëzimeve. Kështu, masat teknike dhe organizative të mëposhtme në parandalimin e zjarreve dhe përgatitjen për një situatë zjarresh në mjedise të hapura janë ato që administrata e komunitetit lokal duhet të marrë përgjegjësi.

Krijimi i zonave tampon ndaj zjarrit

Rritja e distancës midis bimësisë së djegshme dhe pasurive të pronës do të rezultojë në uljen e rrezikut të ndezjes së tyre gjatë zjarreve. Krijimi i Zonave tampon ndaj zjarrit, në të cilat bimësia dhe materialet djegëse lehtësisht të ndezshme reduktohen ose hiqen, zvogëlon intensitetin e një zjarri që po afrohet (reduktimi i gjatësisë së flakës dhe nxehtësisë rrezatuese) dhe, përfundimisht, ngadalëson ose edhe ndalon përhapjen e zjarrit. Në zona të tilla tampon të pastruara është më e lehtë për të luftuar zjarret dhe gjithashtu për të lehtësuar qasjen ndaj njerëzve në vështirësi (p.sh. për shpëtim dhe evakuim).

► *Prandaj, duhet të merret në konsideratë veprimi i mëposhtëm, i varur nga lloji i bimësisë që rrethon një fshat ose një shtëpi apo fermë individuale:*

- Perimetrat e fshatrave duhet të pastrohen nga bimësia e imët në një distancë prej 25 metrash për të krijuar Zonat tampon ndaj zjarrit mbi të cilat bimësia e djegshme është hequr ose zvogëluar në masë të madhe. Disa pemë mund të mbeten, por ato duhet të jenë shumë jo të dendura dhe të krasiten. Të gjitha materialet bimore zë bien në tokë duhet të hiqen rregullisht

- Shtëpitë dhe strukturat e izoluar duhet të mbrohen gjithashtu nga një zonë tampon të ngjashme, por kjo është në përgjegjësinë e banorit apo pronarit
- Kopshtet ose hapësirat e vegjetuara brenda kufirit të një banese ose pasurie tjetër duhet të mbahen në mënyrë të ngjashme të pastra nga banori ose pronari
- Parcelat vakante brenda zhvillimeve rezidenciale, në të cilat shpesh bimësia e egër po rritet, duhet të pastrohen nga pronari ose nga pushteti vendor
- Rrugët mund të integrohen dhe të përdoren si zona tampon duke pastruar bimësinë e djegshme në një distancë prej 5-10 metrash nga secila anë.

Rrugët e qasjes

► *Rrugët e qasjes janë të nevojshme për zjarrfikësit dhe evakuimin e banorëve lokalë. Në zhvillimet e reja, është e këshillueshme të planifikohet që të gjitha shtëpitë apo pasuritë të aksesohen nga dy drejtime. Kjo zvogëlon shanset që banorët të ngecin nga pengesat rrugore. Për më tepër, masat e mëposhtme do të përmirësojnë sigurinë e zjarrfikësve dhe njerëzve vendas:*

- Rrugët e të gjitha madhësive duhet të mbahen për të mbetur të vozitshme dhe të mbahen pa pengesa, të tilla si pemët e rëna, dhe atë në çdo kohë. Kjo do të lejojë akses më të mirë për zjarrfikësit dhe më shumë mundësi shpëtimi për civilët në rast të një zjarri në mjedise të hapura
- Emrat e rrugëve duhet të jenë të shënuar qartë dhe vazhdimisht në mënyrë që të reduktohet konfuzioni në veprimtaritë e mundshme të shuarjes së zjarrit
- Numrat e shtëpive duhet të jenë qartësisht të dukshëm dhe të shfaqur vazhdimisht për të njëjtën arsye
- Parkimi duhet të ndalohet në rrethe të rrumbullakëta ose në rrugë të ngushta në mënyrë që mjetet e emergjencës të mund të kalojnë
- Pemët që rriten krahas rrugëve nuk duhet të pengojnë në asnjë mënyrë kalimin e automjeteve të emergjencës. Kjo do të thotë se ato duhet të largohen mjaftueshëm nga rruga dhe degët duhet të krasiten deri në një lartësi prej 3-4 metrash nga toka
- Pikat e kthesës duhet të ndërtohen në intervale të rregullta në rrugë të ngushta për të lejuar tejkalimin e dy makinave kundërzjarr. Kjo është në mënyrë që të shmanget nevoja për manovra të gjata dhe të komplikuar – një operacion që mund të jetë i rrezikshëm në rastin e zjarreve
- Hidrantet për furnizim me ujë duhet të projektohen në zhvillimet e reja dhe të shtrihen sa më larg të jetë e mundur përgjatë rrugëve kryesore përtej kufijve të fshatrave. Kjo do të lejojë mbushjen më të shpejtë të motorëve të zjarrit duke shmangur nevojën që motorët të udhëtojnë në distanca të gjata për ujë.

Pajisje emergjente dhe mjete të tjera zjarrfikëse jo të specializuara

Përveç pajisjeve të specializuara zjarrfikëse të përdorura nga zjarrfikësit profesionistë dhe vullnetarë, administrata lokale mund të jetë në gjendje të ndihmojë operacionet e shuarjes së zjarrit duke mbështetur blerjen dhe mirëmbajtjen e pajisjeve të tjera të emergjencës së zjarrit si pompat e ujit, gjeneratorët e energjisë elektrike, traktorët dhe rezervuarët e ujit.

Ndërsa brigada lokale e zjarrfikësve mund të jetë e përgatitur mirë për të shtypur zjarret strukturore (në objekte) dhe / ose bimësisë, pothuajse të gjitha punët e parandalimit të zjarrit mund të bëhen me mjete që nuk janë projektuar posaçërisht për zjarrfikësit.

Qëllimi kryesor i pothuajse të gjithë punës së përgatitjes së zjarrit të bimësisë është reduktimi i sasisë dhe vazhdimësisë së bimësisë lehtësisht të djegshme në afërsi të pronave, siç u shpjegua më sipër.

► *Kjo mund të arrihet nga mjete që variojnë nga veglat e thjeshta të dorës deri te makineritë e rënda – mjete që përdoren përgjithësisht për punën e përditshme në bujqësi, mirëmbajtjen e rrugëve apo punën e ndërtimit – si private ashtu edhe publike.*

- Veglat e dorës që mund të përdoren për këtë qëllim përfshijnë grabujë, shat dhe lopatë. Familjet dhe fermat individuale, si dhe agjencitë lokale që menaxhojnë pyjet dhe parqet kanë shumë të ngjarë t'i zotërojnë këto mjete. Për të ndërtuar ndërprerje karburanti, mund të jetë e mundur të bashkëpunojmë me palë të tilla në mënyrë që të shmangim nevojën e blerjes së pajisjeve posaçërisht për këtë qëllim
- Mjetet me motor, duke përfshirë motosharrat dhe motofurçale, ka të ngjarë të jenë në mënyrë të ngjashme në pronësi të fermerëve dhe agjencive të administrimit të tokës
- Makineritë e rënda që përdoren rregullisht për bujqësi, të tilla si plugje dhe mjete tjera të rimorkuara me traktorë, ose makineri që normalisht përdoren për ndërtimin e rrugëve si graduesit dhe buldozerët, mund të përdoren për të ndërtuar shirita kundërzjarr.

Bashkëpunimi dhe koordinimi midis autoriteteve lokale, agjencive të administrimit të tokës dhe pronarëve të tokës mbi përdorimin e pajisjeve mund të lejojë marrjen e masave të përgatitjes ndaj zjarrit me kosto relativisht të ulët për të gjitha palët e përfshira.

Përgatitja për kufizimin e ndikimit të një zjarri të ndezur në mjedise të hapura

Pavarësisht përgatitjes më të mirë të mundshme, ka shumë të ngjarë që një rajon që në të kaluarën ka përjetuar zjarre në mjedise të hapura të vazhdojë ta pësojë nga i njëjti. Në këtë rast, masat e mësipërme do të shkojnë shumë drejt kufizimit të dëmeve të shkaktuara nga zjarri në mjedise të hapura.

► *Megjithatë, ka masa të tjera që mund të merren që do të kufizojnë ekspozimin e komunitetit ndaj një zjarri duke përmirësuar përgatitjen ndaj zjarreve në mjedise të hapura në nivel organizativ.*

- Plani i komunikimit: Të gjitha mjetet teknike që janë në dispozicion në ditët e sotme duhet të përdoren për të përgatitur një sistem alarmi / paralajmërimi për të informuar banorët për një situatë të rrezikshme zjarri në mjedise të hapura. Meqë telefonat celularë po bëhen të zakonshëm, edhe në zonat rurale të largëta, duhet konsideruar se krijon një sistem alarmi emergjent në mbarë komunitetin (me SMS)
- Linja telefonike: Përveç numrave të telefonit të urgjencës kombëtare (p.sh., 112) anëtarët e komunitetit duhet të jenë gjithashtu në gjendje të telefonojnë administratën lokale për të dhënë aktivisht informacion në lidhje me një situatë zjarri, ose për të marrë udhëzime se çfarë duhet të bëjnë në rast të një emergjence zjarri
- Plani i emergjencës: Duhet të zhvillohet një plan emergjence në rastin e një katastrofe të madhe zjarri dhe duhet të përfshijë masat e përgatitjes lidhur me evakuimin dhe strehimet e sigurta.

Vëmendje e veçantë për personat me aftësi të kufizuara

Njerëzit me aftësi të kufizuara dhe shumë prej ato individë që nuk janë në gjendje të evakohen, e shohin afrimin e rrezikut ose i dëgjojnë njoftimet për evakuim, ata janë veçanërisht të pambrojtur ndaj zjarreve në mjedise të hapura. Njerëzit që janë të verbër dhe/ose të shurdhër nuk janë në gjendje të dëgjojnë njoftimet e radios lokale dhe nuk do të kishin gjasa të shohin (ose dëgjojnë) televizor. Përveç kësaj, ata zakonisht nuk janë në gjendje të ngasin veten me makinë dhe të evakohen siç duhet.

Përgatitja në nivel komuniteti duhet të përfshijë gjithashtu:

- Planet e emergjencës me njoftime të përditësuara për shtyp dhe broshura lidhur me hapat që do të ndërmerren nga individët me aftësi të kufizuara në përgatitje ndaj zjarreve në mjedise të hapura dhe/ose evakuimin

- Sisteme të përmirësuara të linjës telefonike dhe të alarmit që lejojnë njësitë e sigurisë publike të kenë akses në një listë të individëve që mund të kenë nevojë për ndihmë të specializuar të ndonjë lloji në një emergjencë ose evakuim
- Programe vullnetare që mund të ndihmojnë individët gjatë evakuimit kur nuk janë në gjendje ta bëjnë këtë vetë
- Programet e sigurisë publike në gjendje të ndihmojnë individët me aftësi të kufizuara në përfundimin e një vlerësimi në shtëpi lidhur me sigurinë
- Një listë e rekomanduar e sendeve kritike që do të evakohen në rast të emergjencës së zjarreve në mënyrë që njerëzit me paaftësi të mund t' i kenë këto sende lehtësisht në dispozicion
- Media televizive me njoftime urgjente sa herë që bëhet një njoftim urgjent në kohë reale.

**Mbrojtja e fshatrave, fermave dhe pronave të tjera rurale kundër zjarreve
në mjedise të hapura:**

**Udhëzime për drejtuesit e komunitetit lokal dhe komunave në rajonin e
Ballkanit**

PJESA 2

UDHËZIME PËR POPULLSINË LOKALE

Hyrje

Shumica e zjarreve në rajonin e Ballkanit ndodhin gjatë motit normal të verës. Gjatë kushteve të motit të moderuar shumica e zjarreve mund të kontrollohen nga personeli dhe pajisjet e shërbimeve zjarrfikëse. Megjithatë, zjarret që shpërthejnë në ditë shumë të nxehta, të thata dhe me erë mund të përhapen me shpejtësi dhe mund të jenë vështirë ose e pamundur për zjarrfikësit për t'u kontrolluar. Këto zjarre mund të djegin zona të mëdha pyjesh dhe tokash bujqësore, të shkatërrojnë shtëpitë dhe bagëtitë, e ndonjëherë të dëmtojnë ose edhe të vrasin njerëz. Vitet e fundit keni parë se shumë pyje, fusha bujqësore dhe fshatra në afërsinë tuaj janë dëmtuar ose shkatërruar nga zjarret në mjedise të hapura. Për shembull, në Greqi, në vitin 2007, zjarret rezultuan në shumë të vdekur dhe lanë mijëra njerëz të pastrehë dhe të papunë. Përveç kësaj, mijëra hektarë tokë bujqësore, së bashku me zona të rëndësishme të vendbanimeve njerëzore dhe tokave të tjera kulturore janë shkatërruar nga ngjarjet e zjarreve në mjedise të hapura në të gjithë rajonin e Ballkanit gjatë viteve të fundit.

Gjatë zjarreve në mjedise të hapura, zjarrfikësit zakonisht janë të zënë me ngadalësimin dhe kontrollin e zjarrit, megjithatë madhësia dhe intensiteti i zjarrit mund të jenë të tilla që burimet e shuarjes së zjarrit mund të mos jenë të mjaftueshme për të mbrojtur ju dhe shtëpinë tuaj. Zjarret mund të fillojnë papritur dhe ju mund të mos merrni ndonjë paralajmërim nga autoritetet, sepse ato mund të jenë të mbingarkuar nga intervenimet në shumë zjarre që ndodhin në të njëjtën kohë. Prandaj është përgjegjësia juaj të jeni të përgatitur për të mbrojtur pronën tuaj dhe jetën e familjes suaj. Një shtëpi e përgatitur siç duhet ka më shumë gjasa t'i mbijetojë një zjarri në mjedise të hapura dhe shanset rriten ndjeshëm nëse njerëzit me njohuri të mjaftueshme në sigurinë ndaj zjarrit, përfshirë edhe veten, mundësojnë mbrojtjen e shtëpisë tuaj. Njohuria e parimeve të thjeshta të sigurisë nga zjarri do t'ju ndihmojë të minimizoni rrezikun për t'u kapluar nga zjarri në makinën tuaj ose për të vuajtur nga thithja e tymit ose nxehtësia ekstreme.

Kjo broshurë udhëzuese ju ndihmon të merrni masa parandaluese të rëndësishme dhe të nevojshme që mund t'ju ndihmojnë të mbijetoni dhe të mbroni pronën tuaj nga zjarret në mjedise të hapura.

A janë në rrezik shtëpia dhe familja juaj?

Është në interesin tuaj të jeni të përgatitur dhe të mbroni pronën tuaj, familjen dhe fqinjët tuaj deri sa të vijë ndihma. Është e rëndësishme të bëni një plan rreth asaj se çka do të bëni nëse një zjarr në mjedise të hapura kërcënon zonën tuaj. Duhet ta praktikosh rregullisht planin me familjen. Plani juaj dhe vetëdija juaj mund të jenë ndryshimi në shpëtimin e jetës suaj dhe jetës së të dashurve tuaj.

Ju lutem njihuni me faktet dhe pyetjet e mëposhtme. Kjo do t'ju ndihmojë të kuptoni rrezikun e zjarrit në zonën tuaj:

- **Historia e zjarreve – Ku dhe sa shpesh në të kaluarën?** Disa vende kanë një histori zjarresh. Sa më shpesh të kenë ndodhur zjarre në të kaluarën, aq më i lartë është rreziku që ato të ndodhin përsëri.
- **Bimësia – Sa shumë?** Nëse keni një mbulesë të madhe të barit të lartë, pyllit dhe shkurreve të djegshme aty pranë, jeni në një zonë me rrezik të lartë. Një zonë me rrezik të ulët do të kishte më pak ose aspak karburantë të tillë
- **Bimësia – Sa e thatë?** Sa më e thatë të jetë bimësia, aq më e madhe është rrezikshmëria¹ e zjarrit. Bimësia thahet gjatë gjithë verës, por gjithashtu fiton dhe humbet lagështinë çdo ditë. Në përgjithësi, lagështia e ajrit dhe përmbajtja e lagështisë së bimësisë së vdekur është më e larta në mëngjes (rrezik i ulët zjarri) ndërsa ajo është në nivelin më të ulët në mes të pasdites (rrezik i lartë zjarri)
- **Rrugët – Sa mirë?** Zonat me pak rrugë dhe të ngushta mund të përbëjnë një problem gjatë zjarreve, sepse një pengesë e thjeshtë (p.sh., një pemë e rënë) mund të bllokojë ikjen ose aftësinë e forcave zjarrfikëse për të luftuar zjarrin ose për t'ju ndihmuar.

Përgatitja e pronës suaj

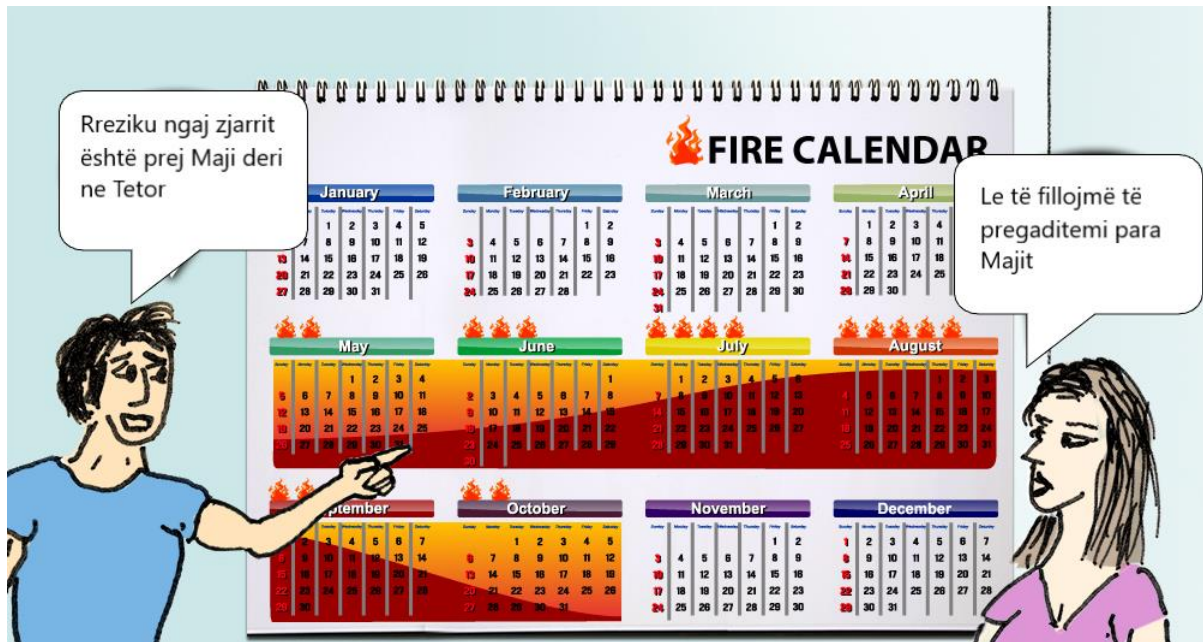
Si ta mbani shtëpinë dhe rrethinat e saj të sigurta nga zjarri në mjedise të hapura?

Sezoni i zjarreve është periudha e vitit kur ndezjet e vogla të zjarrit ka të ngjarë të shkaktojnë zjarre në mjedise të hapura. Kjo ndodh zakonisht gjatë verës kur kushtet e motit të nxehtë dhe të thatë ndikojnë barin dhe materiale të tjera të mira bimësie. Megjithatë, është e rëndësishme të kujtojmë se zjarret mund të fillojnë në çdo kohë të vitit kur karburanti i thatë është i pranishëm.

Gjatë muajve që zjarret në mjedise të hapura kanë më shumë gjasa të ndodhin, rreziku i dëmtimit ose humbjes së jetës nga një zjarr në mjedise të hapura mund të reduktohet duke mbajtur ndërtesat dhe pronën përreth në një gjendje që do të zvogëlojë ndikimin e zjarreve në mjedise të hapura. Pjesa më e madhe e kësaj pune duhet të kryhet në pranverë, para se të fillojë sezoni i zjarreve në mjedise të hapura, në mënyrë që të mos bëhet e gjithë puna menjëherë ose të largoheni derisa të jetë tepër vonë.

¹ **Shënim:** Në gjuhën shqipe, si dhe në shumë gjuhë tjera, nuk egziston term adekuat për termin “hazard” dhe dallim të tij ndaj termit “risk”. Pasi dallimi është evident dhe i nevojshëm për këtë material edukimi, por në përgjithësi për praktikientet në fushën e zjarreve, në konsulencë me ekspertet e fushës të përkthimit, por edhe profesore nga GFMC dhe RFMC, u vendos që keto 2 terme të mbahen në formën si vijon “en. hazard = shq. rrezikshmëri” dhe “en. risk=shq. rrezik”.

Për detaje të mëtejshme, referohuni në faqen 3 të dokumentit “*Njësia EF1: Trajnim: Siguro që veprimet tuaja në vendin e punës të zjarrit të bimësisë të zvogëlojnë rreziqet për veten dhe të tjerët.*”

Familja juaj duhet të planifikojë përgatitjen e sezonit të rrezikut të lartë të zjarreve në mjedise të hapura

Lista e kontrollit të sigurisë së zjarrit në shtëpi

JASHTË

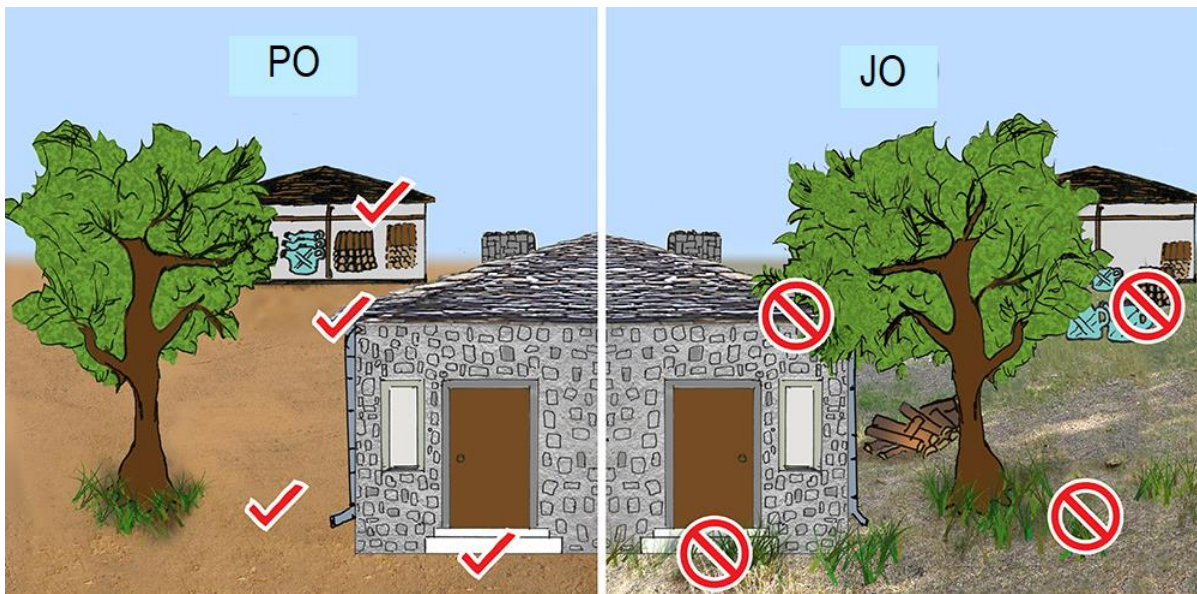
1. Plani / Ndërtimi

- Të jeni të vetëdijshëm se majat e kreshtave, kanionet dhe zonat midis pikave të larta të një kreshte përbëjnë rrezik më të lartë në rast zjarri
- Përdorni materiale ndërtimi rezistente ndaj ndezjes për çatitë (metal, tjegulla, çimento), ulluqe (metal), ventilatorë (ventilatorë të mbuluar me rrjetë metalike të thurur hollë), mure të jashtme (çimento, tulla, beton të përforcuar), dritare (kornizë metalike) dhe dyer (me bazë metalike). Dritaret me dy shtresa qelqi në përgjithësi paraqesin rezistencë më të madhe ndaj zjarrit. Përveç kësaj, mund të përdoren grila dritarësh të specializuara rezistente ndaj zjarrit edhe pse ato konsiderohen me kosto efektive.
- Mbuloni pjesën e poshtme të strehëve, ballkoneve dhe kuvertave mbi tokë me materiale rezistente ndaj zjarrit, të tilla si pllaka çimentoje, ose suva kundër zjarrit. Për sipërfaqet prej druri mund të përdoret llustër ose bojë rezistente ndaj zjarrit.
- Evitoni përdorimin e materialeve të ndezshme p.sh. letër katrani nën çati, mobilje plastike, dysheme druri ose dritare me kornizë druri, dërrasa grimcash, etj.
- Ruajini drutë e zjarrit larg shtëpisë, në mënyrë të preferueshme të mbrojtur në mënyrë që të mos ndizen në rast zjarri

- Ruajini lëndët djegëse të lëngshme në rrethime të ventiluara dhe të mbrojtura, mundësisht në një çimento të veçantë të ndërtuar jo më pak se 5 metra nga shtëpia
- Ndërtoni vende zgarre me tulla, dhe bimësi të pastër në një zonë 2 metra rreth saj. Barishtet e zverdhura mund të marrin zjarr nga shkëndijat edhe në distanca më të gjata
- Njoftoni kompaninë e linjës elektrike nëse pemët dhe degët po rriten më pak se 3 metra larg linjave elektrike.

2. Çatia dhe oborri

- Pastroni çatinë dhe ulluqet nga të gjitha bimësia e vdekur (gjethe, gjilpëra etj.)
- Hiqni çdo gjë që i afrohet çatisë dhe mbani pemët dhe degët të paktën 5 metra larg oxhakut tuaj
- Hiqni degët e ulëta të pemëve të vdekura deri në 3 metra nga toka dhe preni rregullisht barin dhe shkurret
- Mirëmbani të gjitha bimët duke i ujitur rregullisht dhe duke hequr degët, gjethet dhe gjilpërat e vdekura sipas nevojës.

Hiqni bimësinë e gjallë dhe të vdekur dhe magazinimin e druve të zjarrit pranë shtëpive dhe ndërtesave të jashtme

3. Furnizimi me ujë për emergjenca

- Posedoni një tub mjaft të gjatë për të mbuluar perimetrin e pronës suaj me qëllim që të shuani thëngjihtë e zjarrit, për të ujtur bimësinë përreth shtëpisë dhe ta mbani çatinë të lagësht nëse është e nevojshme
- Mbani një rezervuar uji të mbushur në çdo kohë
- Nëse uji juaj vjen nga një pus, një gjenerator emergjent do të ishte jashtëzakonisht i dobishëm për të operuar pompën gjatë një mungese të energjisë elektrike.

Mblidhni ujin e shiut ose ujin nga puset dhe përronjtë në një depozitë magazinimi ose rezervuar për përdorim në mbrojtjen e shtëpisë dhe kopshtit tuaj kundër zjarrit

4. Qasja

- Identifikoni të paktën dy rrugë daljeje nga lagjja juaj
- Sigurohuni që shenja juaj e emrit të rrugës të jetë qartësisht e dukshme në çdo kryqëzim rruge
- Postoni numrin e adresës suaj të shtëpisë kështu që është lehtësisht e dukshme nga rruga, madje edhe natën
- Pastroni bimësia e djegshme të paktën 3-4 metra nga rrugët dhe rrugicat
- Preni degët e pemëve që mbivendosen mbi rrugët hyrëse
- Sigurohuni që linjat elektrike të jenë të pastra nga pemët dhe degët. Nëse është e mundur përdorni tela elektrikë të izoluar.

Mbani rrugët e hyrjes dhe linjat elektrike pa pemë dhe degë të mbingarkuara
Sigurohuni që tabelat e trafikut dhe numrat e shtëpive të postohen dhe të mirëmbahen siç duhet

BRENDA

1. Dhoma e ndenjes

- Instaloni një mbulesë metalike përpara oxhakut ose sobës prej druri
- Ruaje hirin nga vatra në një enë metalike dhe hudheni atë vetëm kur të ftohet
- Pastroni oxhaqet e vatrës të paktën një herë në vit. Mbuloni oxhakun me rrjetë metalike të thurur hollë
- Për sipërfaqet e drurit brenda shtëpisë mund të përdoret llustra ose ngjyrim rezistent ndaj zjarrit.

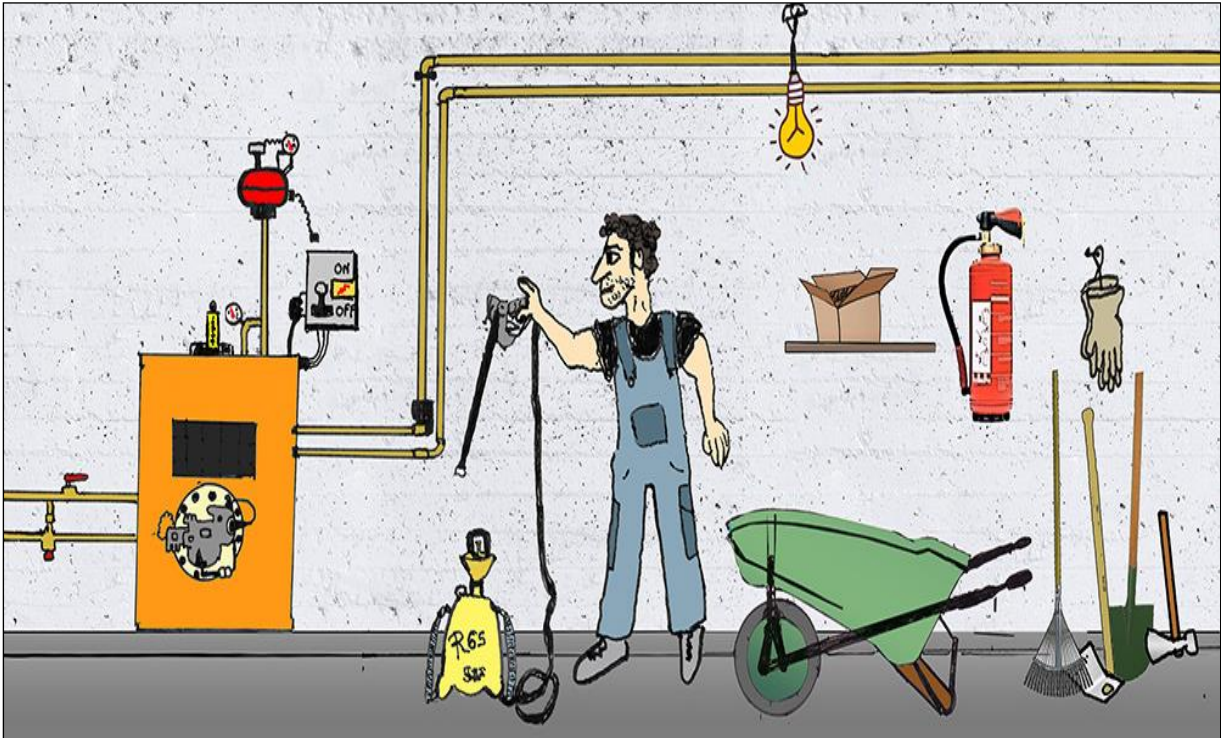
2. Veshje mbrojtëse

- Mbani një furnizim me veshje mbrojtëse që do të jenë e mjaftueshme për të gjithë anëtarët e familjes. Zgjedhje të këshillueshme përfshijnë; roba të trasha e të pambukut që mbulojnë nga koka te këmbët; çizme lëkure me lidhëse; dorezat e punës prej lëkure; Maska mbrojtëse.

3. Ndërtesa garazhi dhe ferme

- Montoni të paktën një fikës të thatë pluhur kundërzjarri në garazh, kontrolloni gjendjen e tyre rregullisht dhe mësoni si t'i përdorni ato

- Kini mjete të tilla si lopatë, shat, grabujë dhe kovë në dispozicion për t'u përdorur në një emergjencë zjarri. Një pompë spërkatëse shpine manuale, e tillë si ato të përdorura nga zjarrfikësit, apo edhe një spërkatës bujqësor, i mbushur me ujë dhe gati për t'u përdorur, është gjithashtu jashtëzakonisht e dobishme
- Ruajini të gjitha lëndët djegëse larg burimeve të ndezjes si ngrohësit e ujit
- Shuaj veglat dhe pajisjet elektrike kur nuk janë në përdorim.

Punëtorja ose garazhi juaj shpesh përmban pajisje elektrike, sisteme ngrohjeje dhe makineri
 Sigurohuni që e gjithë infrastruktura teknike të instalohet në mënyrë të sigurtë
 Kini gati për përdorim fikësit e zjarrit dhe veglat e dorës

Pronat bujqësore dhe mbrojtja nga zjarri

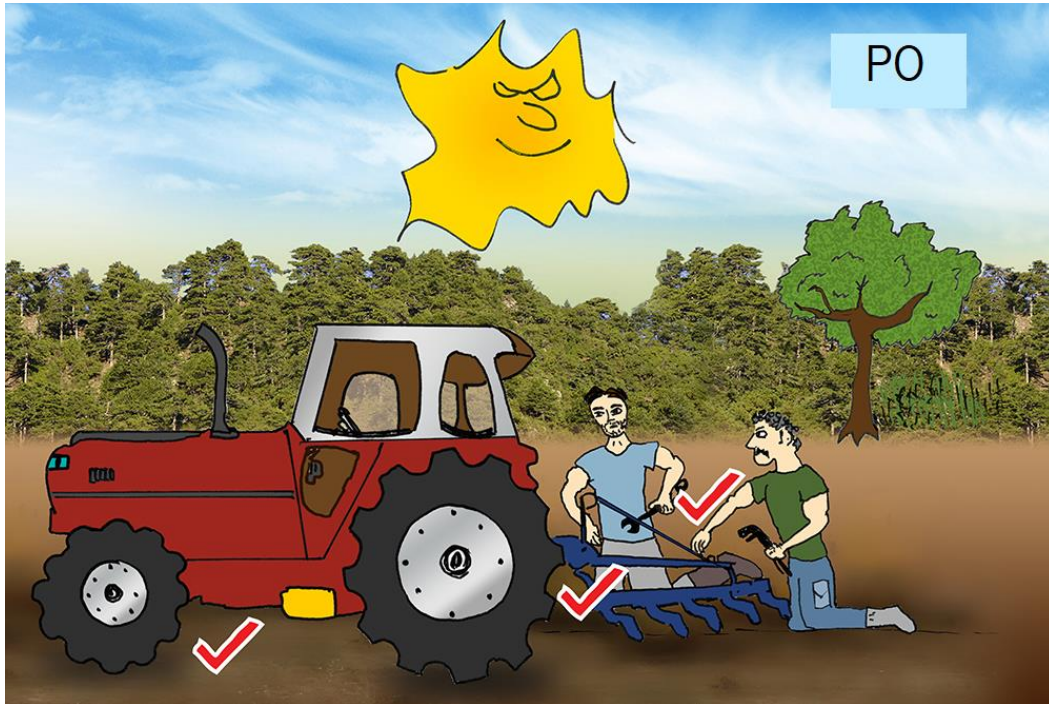
Makineritë dhe operacionet e fermave

Planifikimi i mirë, mirëmbajtja dhe mbajtja e shtëpisë janë çelësat për të mbrojtur pronën tuaj bujqësore dhe për të parandaluar makineritë tuaja bujqësore nga ndezja e zjarreve që mund të dalin jashtë kontrollit.

- Vendosni fikësit e përshtatshëm të zjarrit në makineri
- Kontrolloni që të gjitha makineritë janë të lira nga defektet mekanike që mund të ndezin një zjarr dhe kanë një sistem të miratuar shkarkimi dhe arrestues shkëndie

- Pastroni rregullisht të gjitha makineritë për t'u siguruar që parokolpet dhe hapësirat përreth motorëve të jenë pa vaj, pluhur, yndyrë, bar dhe kashtë
- Zjarret mund të fillojnë gjatë vozitjes përmes ose afër bimësisë së djegshme si pasojë e tubit të nxehtë të shkarkimit, pjesëve lëvizëse të makinerive ose kur gurët ose teli goditen nga tehet e traktorëve. Operatorët e makinerive duhet të jenë të vetëdijshëm për atë që po ndodh jashtë kabinës dhe gjithmonë të kontrollojnë pas tyre për ndezje të mundshme
- Mbajini livadhet rreth ndërtesave të fermave dhe oborreve të kullotura mirë ose të kositura për të zvogëluar rrezikshmërinë e zjarrit
- Balloni dhe magazinoni kashtë kur është e thatë, jo e lagësht, për të parandaluar ndezjen spontane
- Bëni saldim dhe bluarje këndi vetëm në zona të pastra. Lagni poshtë zonës përreth dhe keni aty pranë pajisje për shuarjen e zjarrit. Këto aktivitete nuk duhet të kryhen në mot me rrezik të lartë zjarri.

Riparoni traktorët dhe makineritë bujqësore dhe një copë toke të pastruar nga bimësia
Kini kujdes duke përdorur pajisje saldimi dhe shmangni pirjen e duhanit

Emergjenca e zjarreve në mjedise të hapura

Kur një zjarr pylli po i afrohet shtëpisë suaj ose fshatit, paralajmërimet dhe informacionet mund të jepen me mjete të ndryshme:

- Sistemet e altoparlantëve të lëvizshëm mbi makinat e policisë dhe mjetet e emergjencës, veçanërisht në zona të zhvilluara
- Stacionet lokale të radios, veçanërisht ato publike dhe stacionet televizive lokale dhe rajonale
- Personalisht, derë më derë, ose me telefon në rastin e fermave dhe shtëpive të izoluara
- Sisteme të tjera mund të sillen si sirenat paralajmëruese. Sistemi modern i informacionit do t'u dërgojë abonentëve mesazhe SMS.

Dëgjoni transmetimet radiofonike dhe televizive për të marrë informacion rreth zjarreve në afërsi
Telefononi policinë dhe shërbimin zjarrfikës nëse keni zbuluar një zjarr, ose nëse keni nevojë për
informacion për një zjarr

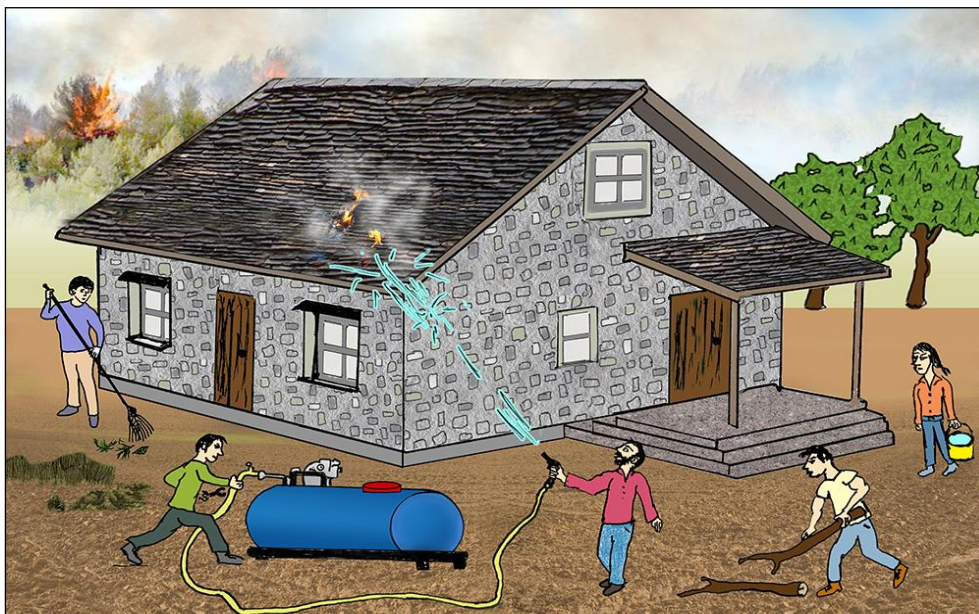
Përgatitja e një strukture për zjarret në mjedise të hapura

Në një situatë zjarri në mjedise të hapura, një shtëpi ose një strukturë e ngjashme mund të sigurojë strehim të përshtatshëm nga xixat, thëngjilli, nxehtësia rrezatuese, gazet e nxehta dhe flakët. Një ndërtesë e tillë mund të digjet përfundimisht pas një kohe, por mund t'ju mbrojtë gjatë kohës më kritike derisa të kalojë rreziku i madh i zjarrit.

Nëse ka paralajmërime rreth zjarreve në zonë dhe ju vendosni të qëndroni në pronën tuaj

Veprimet e mëposhtme duhet të ndërmerren vetëm nga të rriturit që mund të trajtojnë zjarrin:

- Vendosni tuba uji në mënyrë që të arrini në çdo pjesë të shtëpisë
- Në mënyrë të preferueshme përdorni pompat e fuqizuara nga motorët me djegie të brendshme
- Mbroni veten me rroba pambuku me mëngë të gjata, këpucë të mbyllura dhe një maskë për të parandaluar thithjen e tymit. Shallet ose shamitë mund të përdoren si alternativë, por ato ofrojnë mbrojtje minimale
- Hiqni çdo objekt të djegshëm nga jashtë shtëpisë
- Mbushni banjën dhe lavamanin me ujë dhe lagni peshqirë për shuarjen e zjarreve të vogla
- Nëse koha lejon, pastroni bimësinë e imët rreth shtëpisë duke përdorur grabujë dhe shat, etj.
- Qëndroni jashtë sa më gjatë që të jetë e mundur me qëllim që të shuani zjarret e vogla që fillojnë nga rënia e thënginjve.

Thëngjijtë e vegjël fluturues nga zjarret e shkurreve dhe pyjeve janë një shkak i rëndësishëm i zjarreve në shtëpi

Ata nuk do të ndezin kopshtin dhe shtëpinë tuaj nëse materialet e djegshme hiqen para zjarrit
Thëngjijtë që digjen mund të shuhen lehtë kur bien në kopshtin ose çatinë e shtëpisë tuaj

Nëse zjarri po afrohet shumë afër shtëpisë suaj

- Shko brenda në shtëpi me gjithë familjen. Është e rëndësishme të qëndrojni së bashku si grup
- Qëndroni brenda shtëpisë nëse zjarri tashmë e ka arritur atë ose po lëviz shumë shpejt aty pranë. Në këto raste, nëse autoritetet nuk ju japin udhëzime të tjera, është gjithmonë më e sigurt të qëndroni brenda shtëpisë
- Mbyllni të gjitha dyert dhe dritaret, mbyllni grilat
- Fikni gazin, gazoilin dhe rrubitena e tjerë të karburantit dhe fikni energjinë elektrike
- Lagni plotësisht të gjitha zonat e kërcënuara nga flakët
- Ruhuni dhe fikni çdo pika zjarri, veçanërisht në çati, tavan, mburoja dritarësh dhe veranda ose kuvertë druri.

Shtëpitë prej guri në mes të fshatrave ofrojnë një mbrojtje të mirë kundër zjarreve
Kur një zjarr në mjedis të hapur po afrohet, jep përparësinë e parë për të sjellë të moshuarit, fëmijët dhe njerëzit e gjymtuar në një ndërtesë të sigurtë

Evakuimi

Konsiderata të mëdha gjatë evakuimit:

- Ecni në drejtim të kundërt të zjarrit derisa të arrini në një vend të sigurt të përcaktuar nga autoritetet, i cili mund të jetë një vend pastrimi, parkimi ose pranë detit
- Nëse përdorni një makinë, shmangni panikun, ngisni makinën sa më qetë dhe përgatituni për sjellje paniku nga shoferët e tjerë. Kini kujdes të madh kur ka tym, pasi

mjetet e emergjencës dhe makinat e njerëzve të tjerë evakuues mund të shfaqen papritur në pikëpamjen tuaj. Ndizni dritat e përparme dhe dritën e pasme të mjegullës. Përdorni ajrin e kondicionuar të makinës dhe vendoseni atë në riqarkullimin e ajrit të brendshëm

- Së pari evakuoni fëmijët, personat me aftësi të kufizuara, të moshuarit dhe njerëzit me vështirësi në frymëmarrje dhe probleme ankthi
- Lejoni kalimin falas për automjetet e emergjencës në mënyrë që ata të mund të operojnë
- Ndhmoni shërbimet e emergjencës të hyjnë në shtëpinë dhe lokalet tuaja
- Gjithmonë ndiqni këshillat e mësipërme, por gjithashtu shqyrtoni seriozisht udhëzimet e autoriteteve
- Megjithatë, mos e lini pronën tuaj nëse gjykoni se shtëpia juaj (e bërë nga guri etj.) është mjaft e sigurt dhe/ose do t'ju duhet të kaloni afër ose përmes flakëve për t'u evakuuar.

Vendim i hershëm – evakuim i sigurt

Vendimi i vonuar shpesh rezulton në kaos dhe evakuim të pakoordinuar ose jo të plotë

Mbijetesa ndaj zjarreve në mjedise të hapura

Ndonjëherë mund të mos ketë asnjë shans për t'i shpëtuar lehtësisht një zjarri në mjedise të hapura që po afrohet. Në rastin e kërcënimit të drejtpërdrejtë nga zjarri në mjedise të hapura, dëmtimet mund të minimizohen ose të shmangen dhe vdekja e mundshme të shmanget duke iu përmbajtur disa parimeve dhe procedurave themelore. Ka katër koncepte të thjeshta që duhet të përpiqemi t'u përmbahemi në çdo kohë:

- Zgjidhni një zonë me pak ose aspak karburant bimesie dhe mbani sa më afër tokës të preferueshme në një kanal ose depresion
- Mbroni veten nga nxehtësia duke u strehuar pas objekteve të ngurta si shkëmbinjë, majat shkëmbore, trungjet e mëdha të rrëzuara, pemët etj.
- Mbroni rrugët e frymëmarrjes nga nxehtësia me çdo kusht dhe përpiquni të minimizoni ekspozimin ndaj tymit me shami, shall ose të ngjashme
- Përpiquni të qëndroni sa më të qetë.

Si të mbroheni nga zjarri në një vend të hapur

- Ecni në drejtim të kundërt të zjarrit dhe përpiquni të arrini në një zonë që tashmë është djegur ose është e pastër nga bimesia
- Mos vraponi nëpër flakë nëse nuk jeni në gjendje të shihni tokën në anën tjetër dhe nëse flakët janë mjaft të ulëta që ju të kaloni në mënyrë të sigurt (thyerjet mund të ndodhin atje ku ka më pak karburant)

- Përdorni një shall ose shami dhe mbuloni fytyrën për të shmangur thithjen e tymit
- Shmangni shpatet dhe luginat e ngushta dhe mos u strehoni brenda puseve ose shpellave
- Nëse jeni afër detit ose një lumi, qëndroni afër ujit dhe nëse është e nevojshme hyni në të.

Nëse një zjarr në mjedis të hapur po afrohet – menjëherë largohuni nga pylli ose shkurret
Një plazh ose një vend pa bimësi është i sigurt

Nëse ju dhe familja juaj jeni bllokuar nga një zjarr:
Kërkoni një vend jo të djegshëm si një lumë ose poshtë një ure prej guri

Si të mbroheni nëse zjarri ju kap në befasi në makinën tuaj

- Ndaluni në një vend të mbrojtur me sa më pak bimësi përreth që të jetë e mundur. Nëse është e mundur tërhiqeni në anë të rrugës në anën e kundërt të flakëve që po afrohen
- Mbyllni dyert dhe dritaret dhe fikni ventilimin e makinës
- Nëse keni një sistem ajri të kondicionuar në makinën tuaj, ndizeni atë për të mbajtur brendësinë e makinës sa më të freskët që të jetë e mundur. Sigurohuni që ta keni vendosur atë në riqarkullimin e ajrit të brendshëm për të shmangur që tymi të hyjë në makinën tuaj
- Ndizni dritat e përparme në mënyrë që makina juaj të shihet më lehtë në tym
- Aktivizoni bririn e zërit për të tërhequr vëmendjen e shërbimeve të emergjencës.

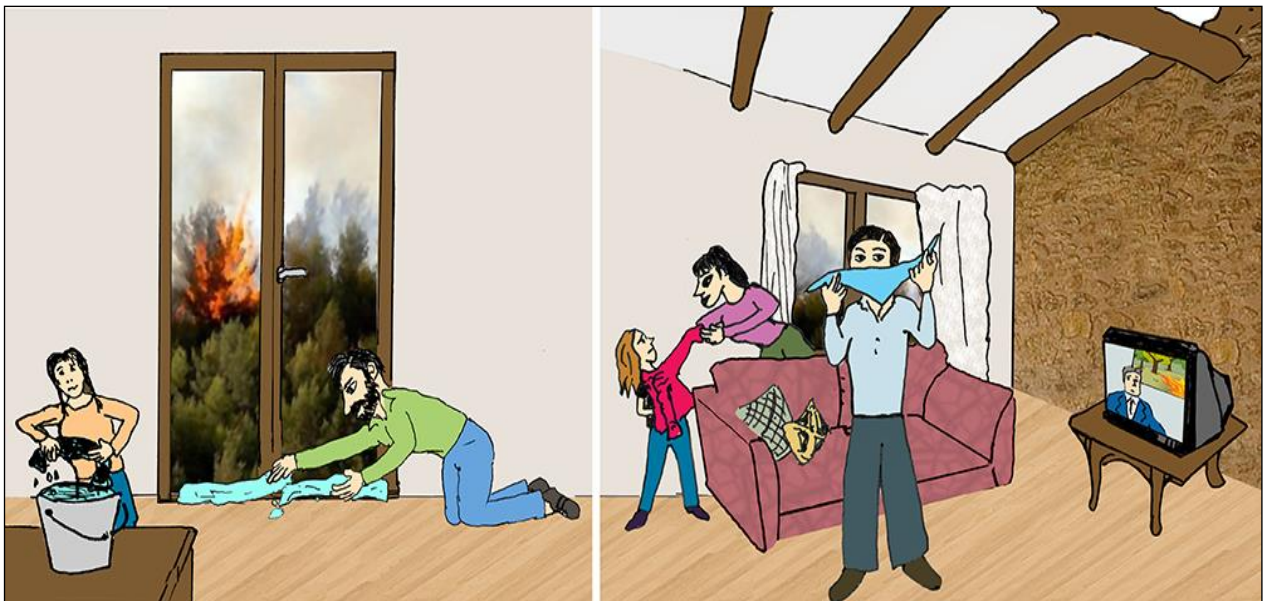
Nëse makina juaj është bllokuar nga zjarri dhe tymi:
Sigurohu që të të shohin e të dëgjojnë nga shërbimi i zjarrit dhe i shpëtimit

Mbrojtja nga ndotja e tymit të zjarrit

Edhe nëse flakët nuk janë një kërcënim i drejtpërdrejtë, tymi i një zjarri në mjedis të hapur mund të jetë shumë e rrezikshme. Nëse ka tym nga zjarri në mjedis të hapur:

- Nëse nuk keni një maskë tymi, merrni frymë përmes një shamie për të ndihmuar në filtrimin e tymit

- Qëndroni brenda me dritare dhe dyer të mbyllura dhe përdorni peshqirë të lagur për të parandaluar futjen e tymit nga jashtë përmes hapjeve
- Përdorni modalitetin e riciklimit ose riqarkullimit në kondicionerin në shtëpinë ose makinën tuaj, në mënyrë që asnjë tym të mos hyjë nga jashtë
- Evitoni gatimin dhe përdorimin e fshesave elektrike. Ato mund të rritin ndotësit brenda
- Njerëzit me probleme shëndetësore duhet të jenë veçanërisht të kujdesshëm, të shmangin aktivitetin fizik intensiv dhe duhet të përdorin shamitë për frymëmarrje gjatë gjithë kohës
- Konsultohuni me mjekun tuaj nëse keni dhimbje gjoksi, ngushtim gjoksi, mungesë fryme ose lodhje të rëndë. Kjo është e rëndësishme për njerëzit me sëmundje kronike të mushkërive ose të zemrës dhe për njerëzit që janë diagnostikuar më parë me sëmundje të tilla. Tymit mund të "demaskojë" ose të prodhojë simptoma të sëmundjes
- Mbajini rrugët e frymëmarrjes të lagështa duke pirë shumë ujë. Merrni frymë përmes një copë tekstili të ngrohtë e të lagësht për të ndihmuar në lehtësimin e tharjes.

Mbajini dritaret dhe dyert të mbyllura kur tymi i zjarrit në mjedis të hapur mbulon zonën tuaj
Përgatitni mbrojtjen e frymëmarrjes dhe telefononi mjekun dhe ambulancën tuaj nëse ndjeni dhimbje
dhe vuani nga probleme me frymëmarrjen